



# ΠΕΗΤΕΙΟ ALERT

Η Εφημερίδα του Απεήτειου Γυμνασίου Αγρού - Ιδιοκτήτης: Κώστας Κύρου - Αρ. Φύλλου 1 - Μάιος 2025

## Εν έτει 2025 ακόμη συζητούμε για το αυτονόητο!

### Ι·Σ·Ο·Τ·Η·Τ·Α Τ·Ω·Ν Φ·Υ·Λ·Ω·Ν!



**Η** ψηφιακή εποχή είναι πλέον γεγονός χωρίς επιστροφή. Τα θετικά στοιχεία είναι σημαντικά. Παράλληλα, οι αρνητικές επιπτώσεις στον άνθρωπο ξεπροβάλλουν αδιάσπαστες, ιδιαίτερα στους νέους. >>5



**Η** τεχνολογία έχει αλλάξει ριζικά τη ζωή, προσφέροντας στους νέους και τις νέες απίστευτες δυνατότητες και ευκαιρίες. Οι έρευνες, ωστόσο, αποδεικνύουν ότι η ισχυρή σύνδεση με τον ψηφιακό κόσμο θα πρέπει να συνδυάζεται με υπευθυνότητα και ισορροπία. >>4



### Σχολεία Πρεσβευτές Πολιτισμού Παιδιά Πρεσβευτές Πολιτισμού

**Κ**ατά τη σχολική χρονιά 2024-2025 το Ξενοδοχειακό Τμήμα του Απεήτειου Γυμνασίου Αγρού συμμετείχε ενεργά στο Πρόγραμμα «Σχολεία Πρεσβευτές Πολιτισμού – Παιδιά Πρεσβευτές Πολιτισμού», το οποίο προκηρύχθηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας. >>2-3



**Ο κ. Χαράλαμπος Χριστοφίνας μοιράζεται μαζί μας το όραμά του για την ανάπτυξη της υπαίθρου. >>9**

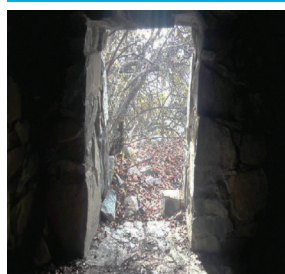
**ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΕΠΙΤΡΟΠΟ  
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΟΡΕΙΝΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ**

**Η** ισότητα των φύλων συνιστά θεμέλιο για δίκαιη και δημοκρατική κοινωνία. Παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί τα τελευταία χρόνια, η πλήρης ισότητα παραμένει ακόμα μια πρόκληση. Η ενίσχυση της ισότητας απαιτεί την κατάργηση των στερεοτύπων, την εξάλειψη των διακρίσεων και την προώθηση ίσων ευκαιριών για όλους, ανεξαρτήτως φύλου. Η στήριξη αυτής της προσπάθειας είναι κρίσιμη για τη δημιουργία ενός κόσμου στον οποίο όλοι/όλες θα έχουν τις ίδιες δυνατότητες και δικαιώματα, όπου θα απολαμβάνουν την ισότητα σε όλες τις εκφάνσεις του συλλογικού βίου. >>12



**Η** οικολογική κρίση αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις της εποχής, με σοβαρές συνέπειες για το περιβάλλον και την κοινωνία. Η παιδεία διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο, στοχεύοντας στην ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης, ενεργοποιώντας την κοινωνία. >>24

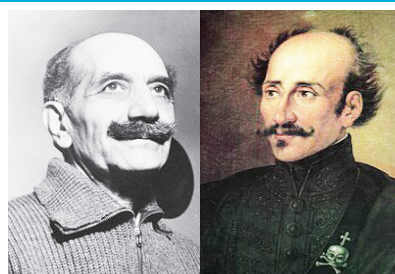
## ΑΦΙΕΡΩΜΑ 1955 - 2025 : 70 Χρόνια από τον Επικό Απελευθερωτικό Αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α.



Τα κρησφύγετα της  
Ελευθερίας >>16



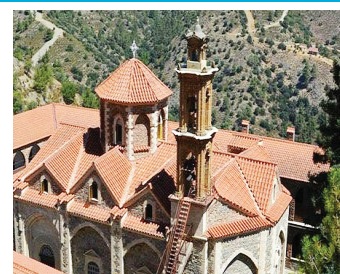
Μάτσειος Διαγωνισμός  
Δοκιμίου >>22



Υψηλάντης και Γρίβας  
ιστορική «συνομιλία» >>18



Ευαγόρας, ο ήρωας  
μαθητής >>17



Ιερά Μονή Μαχαιρά  
>>20



Γρηγόρης Αυξεντίου  
>>21



## ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ

## Εκδότης - Ιδιοκτήτης

Κώστας Κύρου, Διευθυντής

## Αρχισυνταξία

Αντρία Τόσκα ΣΤ01

Αναστασία Φυντανή ΣΤ01

## Συντακτική Ομάδα

Νικολίνα Σολωμού ΣΤ01

Αυγουστίνη Αυγουστή Ε02

Ειρήνη Θεοχάρους ΣΤ01

Ανθή Σάββα ΣΤ01

Χρύσω Καλλίνου ΣΤ01

Παναγιώτης Παναγιώτου ΣΤ01

## Φωτογραφικό υλικό

Αναστασία Φυντανή ΣΤ01

Λεωνίδας Φωτίου ΣΤ01

## Επιμέλεια Κειμένων

Δρ Σαλώμη Χατζηνεοφύτου,

Βοηθός Διευθύντρια, φιλόλογος

## Υπεύθυνοι Έκδοσης

Δρ Ανδρέας Σοφοκλέους,

Βοηθός Διευθυντής Α', φιλόλογος

Δρ Σαλώμη Χατζηνεοφύτου,

Βοηθός Διευθύντρια, φιλόλογος

## Επικοινωνία

Κυριάκου Απέητου 44

4860 Αγρός

Τηλ.: 25521329

Τηλεομοιότυπο: 25521622

gym-agros-lem@schools.ac.cy

## Σχεδιασμός Εντύπου

Ραφαήλ Τρύφωνος Δ01

Αλέξανδρος Παντελή Δ01

Δρ Ανδρέας Σοφοκλέους,

Βοηθός Διευθυντής Α', φιλόλογος

## ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Η έκδοση πραγματοποιείται με ιδιαίτερη συναισθηματική φόρτιση, καθώς φέτος συμπληρώνονται 70 χρόνια από την έναρξη του επικού απελευθερωτικού Αγώνα της Εθνικής Οργάνωσης Κυπρίων Αγωνιστών, ενώ πέρσι συμπληρώθηκαν 50 χρόνια από την εισβολή των Τούρκων και την κατοχή της πατρίδας μας. Αυτές οι επετειακές χρονιές μάς θυμίζουν τη σφοδρότητα των αγώνων, τις θυσίες και τα πάθη του λαού μας για την ελευθερία και την ανεξαρτησία της Κύπρου.

Τα διδάγματα από την περίοδο του 1955-1959 είναι διαχρονικά: η ελευθερία απαιτεί αγωνιστικότητα, η δικαιοσύνη απαιτεί θυσίες, και η αυταπάρνηση είναι ο δρόμος για την εκπλήρωση του υψηλού στόχου της εθνικής ολοκλήρωσης και της αποκατάστασης της ειρήνης. Αυτές οι επετειακές χρονιές μάς καλούν να αναλογιστούμε ότι ο δρόμος για την ελευθερία και τη δικαιοσύνη είναι γεμάτος εμπόδια, αλλά η αγωνιστικότητα, η ενότητα και η αυταπάρνηση παραμένουν τα θεμέλια που θα μας οδηγήσουν τελικά στην ολοκλήρωση του αγώνα μας.

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

## ΕΡΕΥΝΑ - ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

|                                                                |    |
|----------------------------------------------------------------|----|
| -Τεχνολογία: σύμμαχος ή δυνάστης του σύγχρονου ανθρώπου; ..... | 4  |
| -Ψηφιακός Διχασμός;! .....                                     | 5  |
| -21ος αιώνας και παιδεία, η μεγάλη πρόκληση.....               | 7  |
| -Τρόδος: προκλήσεις και προοπτικές ανάπτυξη.....               | 8  |
| -Όταν η ισότητα γίνεται πολυτέλεια.....                        | 12 |
| -Σανατόριο Κυπερούντας.....                                    | 14 |
| -Η ανάγκη για οικολογική συνείδηση και συλλογική δράση.....    | 24 |

## ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

|                                                                                        |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------|----|
| -Έλενα Περικλέους, Συντονίστρια Πολιτιστικής Παιδείας του Υφυπουργείου Πολιτισμού..... | 2  |
| -Χαράλαμπος Χριστοφίνας, Επίτροπος Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων.....                   | 9  |
| -Τζόζη Χριστοδούλου, Επίτροπος Ισότητας των Φύλων.....                                 | 12 |
| -Χριστόδουλος Παπαδόπουλος, πρώην νοσηλευτής στο Σανατόριο Κυπερούνας.....             | 15 |

## ΑΦΙΕΡΩΜΑ 70 ΧΡΟΝΙΑ ΕΟΚΑ

|                                                                                                         |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| -Η Πιτσιλιά στον Εθνικοαπελευθερωτικό Αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α. (1955-1959): Τα κρησφύγετα της Ελευθερίας..... | 16 |
| -Ευαγόρας Παλληκαρίδης, ο ήρωας μαθητής.....                                                            | 17 |
| -Υψηλάντης και Γρίβας, ιστορική «συνομιλία».....                                                        | 18 |
| -Μαχαιράς: στα μονοπάτια του Χριστιανισμού, της Ιστορίας και της Θυσίας.....                            | 20 |
| -Γρηγόρης Αυξεντίου: ο ήρωας που εμπνέει τη νέα γενιά.....                                              | 21 |
| -Μάτσειος Διαγωνισμός Δοκιμίου.....                                                                     | 22 |

Σχολεία Πρεσβευτές Πολιτισμού  
Παιδιά Πρεσβευτές ΠολιτισμούΣυνέντευξη με την  
κ. Έλενα Περικλέους,  
Συντονίστρια Πολιτιστικής Παιδείας  
του Υφυπουργείου Πολιτισμού

από την Αναστασία Φυντανή ΣΤ01

Στο πλαίσιο του Προγράμματος, οι μαθητές και οι μαθήτριες του Σχολείου μας είχαν την ευκαιρία να επισκεφθούν πολιτιστικούς χώρους, να συναντήσουν καταξιωμένους Κύπριους δημιουργούς, να εκτιμήσουν την πολιτιστική τους κληρονομιά και να καλλιεργήσουν τις δεξιότητες και τα talenta τους. Το Ξενοδοχειακό Τμήμα συνεργάστηκε με μαθητές και μαθήτριες του Γυμνασίου και του Λυκείου του Σχολείου, θέτοντας ως κεντρικό στόχο τη βαθύτερη γνωριμία με τις πτυχές του τοπικού πολιτισμού, οι οποίες μεταλαμπαδεύονται από γενιά σε γενιά. Οι δράσεις επικεντρώθηκαν στη διατήρηση και αναβίωση κοινωνικών πρακτικών, γνώσεων και τεχνικών που συνδέονται με την άυλη πολιτιστική κληρονομιά της Κύπρου, με έμφαση στην περιοχή της Πιτσιλιάς.

Μέσα από εκπαιδευτικές δραστηριότητες, οι μαθητές και οι μαθήτριες ήρθαν σε επαφή με στοιχεία που διαμορφώνουν την πολιτιστική τους ταυτότητα, δημιούργησαν εικαστικά και λογοτεχνικά έργα, ανέπτυξαν και εκτέλεσαν συνταγές βασισμένες σε παραδοσιακά προϊόντα, ενώ συνεργάστηκαν με τοπικές κοινότητες, παραγωγούς και πρεσβευτές πολιτισμού. Η ενεργός συμμετοχή τους όχι μόνο ενίσχυσε τη βιωματική τους σχέση με την πολιτιστική κληρονομιά, αλλά και συνέβαλε ουσιαστικά στην καλλιέργεια πολιτισμικής συνείδησης και δημιουργικής έκφρασης.



-Κυρία Περικλέους, σας ευχαριστούμε ιδιαίτερα για την αποδοχή της πρόσκλησης να συνομιλήσουμε.

-Ευχαριστώ για την πρόσκληση, είναι μεγάλη η χαρά μου να βρίσκομαι μαζί σας, σε ένα από τα σχολεία που συμμετέχουν ενεργά στο πιλοτικό μας Πρόγραμμα. Είμαι στη διάθεσή σας για ό,τι θα θέλατε να ρωτήσετε.

-Αρχικά, θα θέλαμε να μας πληροφορήσετε πώς και πότε ξεκίνησε η υλοποίηση του Προγράμματος «Σχολεία Πρεσβευτές Πολιτισμού- Παιδιά Πρεσβευτές Πολιτισμού» και ποιος είναι ο κύριος σκοπός του;

-Το Πρόγραμμα συνοψίζει ένα όραμα στο οποίο το Υφυπουργείο Πολιτισμού πιστεύει πολύ και επενδύει ουσιαστικά. Μέσα από τις Τέχνες και τον Πολιτισμό, ο άνθρωπος και ο κόσμος αλλάζει. Η Παιδεία και ο Πολιτισμός αποτελούν συγκοινωνούντα δοχεία, αφού αυτονόητα η Παιδεία





επικοινωνεί τον Πολιτισμό και ο Πολιτισμός υποστηρίζει ουσιαστικά και αναβαθμίζει καθοριστικά την Παιδεία στην κατεύθυνση της ανοικτής, δημοκρατικής και δημιουργικής Παιδείας. Τι πετυχαίνουμε; Καλλιεργούμε τη συναισθηματική νοημοσύνη, την κριτική και τη δημιουργική σκέψη, επικοινωνούμε τον πολιτισμό μας, δημιουργούμε κοινό, αποδέκτες του Πολιτισμού, οι οποίοι μπορούν και να εκτιμούν και να αξιολογούν τις Τέχνες και τον Πολιτισμό, ενώ ταυτόχρονα δημιουργούμε νέους καλλιτέχνες, αφού τα νέα παιδιά ανακαλύπτουν τα ταλέντα τους.

Στοχεύουμε πρώτα από όλα να έρθουν τα παιδιά σε επαφή με τον πολιτισμό τους, παλαιότερο και σύγχρονο, περαιτέρω να αποτελέσει η πολιτιστική παιδεία μέρος της διαδικασίας διαμόρφωσης της ταυτότητάς τους και καλλιέργειας της συναισθηματικής τους νοημοσύνης, ακόμη να εκφράζουν τα παιδιά μέσα από τις τέχνες απόψεις και συναισθήματα αναφορικά με το πώς υπάρχουν και συνυπάρχουν, αποκαλύπτοντας και καλλιεργώντας τα ταλέντα τους.

Το Πρόγραμμα ξεκίνησε την πιλοτική εφαρμογή του φέτος και αφού αξιολογηθεί, ευελπιστούμε πως θα επεκταθεί σε περισσότερα σχολεία ανά το παγκύπριο.

**«Χρειαζόμαστε στη ζωή μας τα 3Τ της ευτυχίας και της επιτυχίας: Τέχνη για να οραματιστούμε έναν καλύτερο κόσμο, Τόλμη για να δοκιμάσουμε να τον αλλάξουμε και φυσικά λίγη Τύχη για να τα καταφέρουμε!»**

**-Ποια είναι τα σημαντικότερα οφέλη για τους μαθητές και τις μαθήτριες που συμμετέχουν;**

-Τα οφέλη είναι πολλαπλά. Ενδεικτικά αναφέρω τα εξής: Η επαφή με τους πρεσβευτές/πρέσβειρες Πολιτισμού, οι επισκέψεις σε χώρους πολιτισμού, η καλλιτεχνική συνεργασία για παραγωγή έργων τέχνης, ο δημιουργικός εμπλουτισμός της ζωής του σχολείου, η αποκάλυψη ταλέντων που διαθέτουν τα παιδιά, η αλλαγή στο ήθος και την κουλτούρα του σχολείου, η γνωριμία με τον τοπικό πολιτισμό, η καλλιέργεια αξιών, η ανάπτυξη ενσυναίσθησης κ.ά. Η αξιολόγηση του Προγράμματος σε βάθος χρόνου θα φέρει στην επιφάνεια και άλλα οφέλη, τα οποία στη φάση του σχεδιασμού πιθανόν να είναι δυσδιάκριτα.

**-Πώς μπορεί η τοπική κοινότητα να στηρίξει και να εμπλακεί στο Πρόγραμμα;**

-Η τοπική κοινότητα, η οποία εννοείται πως καθηκόντως θέλει και να διατηρήσει και να αναδείξει τον τοπικό πολιτισμό, θα πρέπει να είναι εταίρος και συνεργάτης από την αρχή της προσπάθειας, τόσο στον σχεδιασμό όσο και την υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης της σχολικής μονάδας. Στην τοπική κοινότητά μας είναι που μπορούμε να αναζητήσουμε τις ρίζες και την ταυτότητά μας. Στην τοπική κοινότητα, εκ των πραγμάτων, είναι που θα έρθουμε σε επαφή με την άυλη πολιτιστική μας κληρονομιά. Τα παιδιά και

τα σχολεία γίνονται πρεσβευτές του τοπικού πολιτισμού και ταυτόχρονα επικοινωνούν τη γνώση και την εμπειρία τους από το ευρύτερο Πρόγραμμα στην τοπική κοινωνία και γίνονται πολλαπλασιαστές.

**-Πώς βλέπετε τον ρόλο της πολιτιστικής παιδείας στην εκπαίδευση των μαθητών τα επόμενα χρόνια;**

-Η πολιτιστική παιδεία παίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της προσωπικότητας, της ατομικής και συλλογικής ταυτότητας και της κοινωνικής συνείδησης του ατόμου. Ένα σύνολο γνώσεων, αξιών και δεξιοτήτων αναπτύσσεται μέσα από την πολιτιστική παιδεία, οι οποίες οδηγούν στην κατανόηση και στην εκτίμηση τόσο του δικού μας όσο και του παγκόσμιου πολιτισμού, ενισχύοντας την κοινωνική συνοχή και τον διαπολιτισμικό διάλογο.

Προάγει η πολιτιστική παιδεία, τον αλληλοσεβασμό, την ανεκτικότητα και τη συνεργασία μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών, μειώνοντας τις προκαταλήψεις και τις διακρίσεις, την ίδια ώρα που συμβάλλει στη διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Μέσα από την επαφή με τις Τέχνες και τον Πολιτισμό, τα άτομα αποκτούν ικανότητες ανάλυσης, έκφρασης, καινοτομίας, κριτικής σκέψης και δημιουργικότητας, δεξιότητες σημαντικές τόσο στην προσωπική ζωή όσο και στην αγορά εργασίας.

Ο ρόλος της είναι, με άλλα λόγια, απόλυτα ουσιαστικός και καθοριστικός, ειδικά στις εποχές κρίσεων και δεινών που όλοι βιώνουμε, καθώς οδηγεί στη διαμόρφωση μιας ανοιχτής, ευαισθητοποιημένης και υπεύθυνης στάσης απέναντι στον κόσμο. Είναι ένα απαραίτητο εργαλείο για τη δημιουργία ενεργών και συνειδητοποιημένων πολιτών.

**-Υπάρχουν σχέδια για την εξέλιξη ή την επέκταση του Προγράμματος στο μέλλον;**

-Υπάρχει η πρόθεση και το όραμα. Ευελπιστούμε πως, με τις εξαιρετικές δράσεις που υλοποιούν όλα τα σχολεία που συμμετέχουν, θα οδηγηθούμε στην πιο αποτελεσματική υλοποίησή του, στην ποιοτική εξέλιξή του, όπως και στην ουσιαστική επέκτασή του.

**«Ο Πολιτισμός είναι το σωσίβιο που μπορεί να μας σώσει στις τρικυμίες των καιρών»**

**-Ποια είναι η δική σας σχέση με τον Πολιτισμό;**

-Η δική μου σχέση με τον πολιτισμό είναι πολυεπίπεδη και στόχος μου, ως Πρέσβειρα Πολιτισμού, είναι να αναδείξω την αναγκαιότητα ανάπτυξης πολυεπίπεδων σχέσεων με τον Πολιτισμό. Θα έλεγα πως προσδιορίζεται, πέρα από το ότι ανήκω στο κοινό του θεάτρου, της μουσικής, του χορού, των εικαστικών, πέρα από το ότι θαυμάζω και έχω μια φυσική περιέργεια για τον αρχαίο πολιτισμό, πέρα από το ότι αγαπώ βαθιά τη λαϊκή μας παράδοση και υποκλίνομαι στην άυλη πολιτιστική μας κληρονομιά, ενίοτε μετατρέπομαι και σε δημιουργό και δοκιμάζω να αλλάξω τον κόσμο, γράφοντας ιστορίες για παιδιά και νέους.

**-Τι μήνυμα θα θέλατε να στείλετε σε εκπαιδευτικούς και μαθητές και μαθήτριες που ενδιαφέρονται να συμμετάσχουν μελλοντικά στο Πρόγραμμα;**

-Θα έλεγα, πρώτον, πως ο Πολιτισμός είναι το σωσίβιο που μπορεί να μας σώσει στις τρικυμίες των καιρών, αλλά και στις προσωπικές μας δυσκολίες. Δεύτερον, δανειζόμενη μια φράση του Μπρεχτ, πως «Η Τέχνη δεν είναι καθρέφτης της πραγματικότητας, αλλά σφυρί που την αναδομεί». Και θα κατέληγα με την αγαπημένη μου, δανεισμένη από τον Οδυσσέα Ελύτη, άποψη για τα 3Τ. Χρειαζόμαστε στη ζωή μας τα 3Τ της ευτυχίας και της επιτυχίας: Τέχνη για να οραματιστούμε έναν καλύτερο κόσμο, Τόλμη για να δοκιμάσουμε να τον αλλάξουμε και φυσικά λίγη Τύχη για να τα καταφέρουμε!

-Κυρία Περικλέους, σας ευχαριστούμε για όσα μοιραστήκατε μαζί μας, ευχόμαστε να τελεσφορήσουν οι προσπάθειές σας.

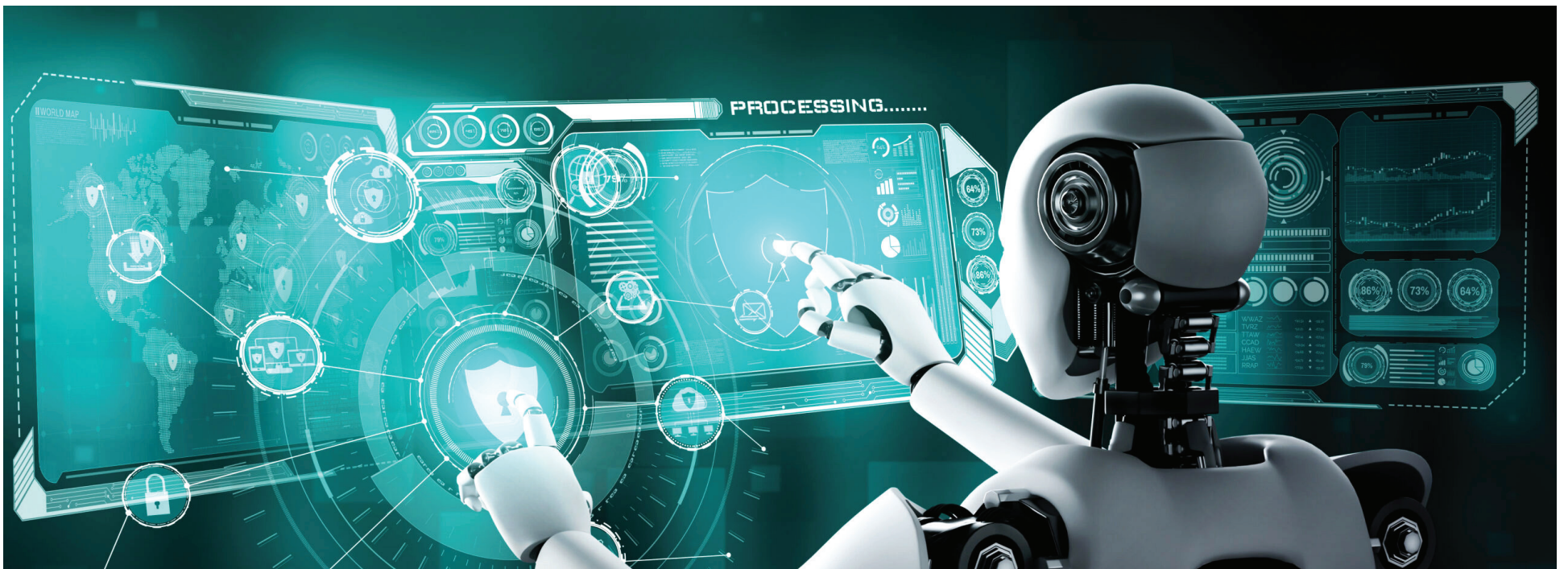
-Η χαρά είναι δική μου. Καλή επιτυχία στο έργο σας!



# Τεχνολογία: σύμμαχος ή δυνάστης του σύγχρονου ανθρώπου;



από τη Νικολίνα Σολωμού ΣΤ01



**Η** ραγδαία τεχνολογική εξέλιξη των τελευταίων ετών αφήνει άφωνο κάθε παρατηρητή των εξελίξεων. Είναι πλέον αδιαμφισβήτητο ότι η τεχνολογία έχει μετασχηματίσει προς το καλύτερο πολλές πτυχές της καθημερινότητας, προσφέροντας νέα δεδομένα για την ανάπτυξη της δημιουργικότητας και αναδιαμορφώνοντας τους στόχους και τις προσδοκίες των ανθρώπων. Ωστόσο, καθώς η τεχνολογία προχωρά με αστραπιαία ταχύτητα, καθίσταται ολοένα και πιο δύσκολο να διακρίνουμε τα όρια μεταξύ της θετικής και της αρνητικής της επίδρασης. Η αδιάκοπη παρουσία των ψηφιακών μέσων στην καθημερινότητά μας και η αλόγιστη χρήση τους θέτουν σοβαρά ερωτήματα για το μέλλον της κοινωνικής συνοχής.

Πρωτίστως, το διαδίκτυο έχει καταστήσει προσβάσιμη μια αστείρευτη πηγή γνώσης. Χιλιάδες βιβλία, επιστημονικά άρθρα και εκπαιδευτικό υλικό βρίσκονται πλέον στη διάθεση κάθε πολίτη, ενισχύοντας την ελεύθερη πρόσβαση στη μάθηση. Παράλληλα, οι σύγχρονες τεχνολογικές δυνατότητες παρέχουν στους εκπαιδευτικούς καινοτόμα εργαλεία για πιο διαδραστική και αποδοτική διδασκαλία. Ειδικότερα, η εκρηκτική ανάπτυξη της Τεχνητής Νοημοσύνης, που βασίζεται στην ικανότητα μιας μηχανής να αναπαράγει τις γνωστικές λειτουργίες του ανθρώπου, όπως είναι η μάθηση, ο σχεδιασμός και η δημιουργικότητα, έχει αλλάξει άρδην τα δεδομένα.

Η επίδραση της τεχνολογίας είναι εμφανής και στη βελτίωση της καθημερινότητας. Πτυχές του βίου που άλλοτε απαιτούσαν χρόνο

και κόπο, όπως η επικοινωνία, οι μεταφορές και η πρόσβαση σε υπηρεσίες, έχουν απλοποιηθεί σε εντυπωσιακό βαθμό. Οι γρήγορες και ασφαλείς μετακινήσεις, η άμεση επικοινωνία και η διευκόλυνση της εργασίας αποτελούν αναμφισβήτητα πλεονεκτήματα του ψηφιακού κόσμου.

Επιπλέον, η τεχνολογία καταρρίπτει γεωγραφικά και πολιτισμικά σύνορα, επιτρέποντας την αλληλεπίδραση διαφορετικών λαών. Η ανάπτυξη των συγκοινωνιών καθιστά τα ταξίδια πιο προσιτά, ενώ η διαδικτυακή επικοινωνία δημιουργεί τις προϋποθέσεις για έναν πιο ανοιχτό και διασυνδεδεμένο κόσμο, όπου οι πολιτισμοί γνωρίζονται και συνεργάζονται.

Ωστόσο, η τεχνολογική πρόοδος δεν συνοδεύεται πάντα από θετικές επιπτώσεις. Σταδιακά, γίνονται ορατές και οι αρνητικές συνέπειες, οι οποίες δεν είναι διόλου αμελητέες. Μία από τις πιο ανησυχητικές πτυχές αφορά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της αλόγιστης χρήσης των τεχνολογικών επιτευγμάτων. Η υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων, η βιομηχανική ρύπανση και η ανεξέλεγκτη παραγωγή προϊόντων, πολλές φορές μη απολύτως αναγκαίων, επιβαρύνουν το οικοσύστημα και επιταχύνουν την κλιματική κρίση.

Παράλληλα, η τεχνολογία έχει συμβάλει στην αποξένωση του ανθρώπου. Ο υπερβολικός χρόνος μπροστά σε οθόνες αποδυναμώνει τις διαπροσωπικές σχέσεις και μετατρέπει τον άνθρωπο σε παθητικό δέκτη πληροφοριών. Ζώντας σε μια ψηφιακή πραγματικότητα, ο σύγχρονος άνθρωπος συχνά ξεχνά την ουσία

της ύπαρξής του, αποξενώνεται από τη φύση και εγκλωβίζεται σε έναν τρόπο ζωής που ευνοεί την επιφανειακή κατανάλωση αντί της ουσιαστικής σκέψης και δημιουργίας.

Επιπλέον, η ευκολία που προσφέρει η τεχνολογία τείνει να ενισχύσει την αδράνεια και την έλλειψη προσπάθειας. Η έτοιμη γνώση αποθαρρύνει τη βαθύτερη αναζήτηση, ενώ η αυτοματοποίηση πολλών διαδικασιών απομακρύνει τον άνθρωπο από τη φυσική και δημιουργική εργασία. Σε αυτή την πορεία, χάνει τη σύνδεσή του με το περιβάλλον και τη φυσική ζωή, αντιμετωπίζοντάς τα αποκλειστικά ως μέσα εξυπηρέτησης αναγκών.

Δυστυχώς, ο έλεγχος της τεχνολογίας φαίνεται να έχει ξεφύγει από τα ανθρώπινα χέρια. Δεν είναι πλέον η τεχνολογία που υπηρετεί τον άνθρωπο, αλλά ο άνθρωπος που εξαρτά την ύπαρξή του από αυτήν. Η κοινωνική του ταυτότητα, οι επαγγελματικές του προοπτικές και ακόμα και οι προσωπικές του σχέσεις επηρεάζονται από την πρόσβασή του σε τεχνολογικά μέσα και τη συνεχή ανανέωσή τους.

Κρίνεται, λοιπόν, επιτακτική η ανάγκη για έναν πιο ισορροπημένο τρόπο αξιοποίησης της τεχνολογίας. Ο άνθρωπος πρέπει να επανακτήσει τον έλεγχο των τεχνολογικών επιτευγμάτων, ώστε να τα χρησιμοποιεί προς όφελός του, χωρίς να απειλείται η ίδια του η υπόσταση. Μόνο μέσα από τη συνειδητή και υπεύθυνη χρήση της τεχνολογίας θα μπορούσαμε να διασφαλίσουμε ένα μέλλον όπου η πρόοδος θα συμβαδίζει με την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τη βιωσιμότητα του πλανήτη.



# ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΔΙΧΑΣΜΟΣ;!

Είναι γνωστό πως ένα από τα πιο ακανθώδη ζητήματα που απασχολούν τη σύγχρονη κοινωνία είναι η ραγδαία επίδραση της τεχνολογίας στη ζωή των εφήβων. Η εφηβεία αποτελεί μια κρίσιμη περίοδο διαμόρφωσης της προσωπικότητας, κατά την οποία οι νέοι πειραματίζονται, δημιουργούν κοινωνικές σχέσεις και αναπτύσσουν την ταυτότητά τους. Στη σημερινή ψηφιακή εποχή, οι έφηβοι δεν μπορούν να φανταστούν την καθημερινότητά τους χωρίς τα κινητά τους τηλέφωνα. Παρότι αυτά προσφέρουν αναρίθμητα οφέλη, η ανεξέλεγκτη και υπερβολική χρήση τους μπορεί να έχει σοβαρό αντίκτυπο στη σωματική, ψυχική και κοινωνική τους υγεία.

Σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες, η χρήση κινητών τηλεφώνων από εφήβους έχει αυξηθεί δραματικά. Έρευνα του 2023 δείχνει ότι το 98% των Ελλήνων εφήβων διαθέτει κινητό τηλέφωνο, με το 87% να το χρησιμοποιεί κυρίως για κοινωνική δικτύωση και ανταλλαγή μηνυμάτων. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, το 95% των εφήβων ηλικίας 13-17 ετών έχει πρόσβαση σε smartphone, ενώ το 30% αφιερώνει περισσότερες από πέντε ώρες ημερησίως στη χρήση του. Η παρατεταμένη χρήση των κινητών, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια των διακοπών και της καραντίνας, έχει ενισχύσει περαιτέρω αυτή την τάση.

Οι συνέπειες αυτής της αυξημένης χρήσης είναι πολυδιάσπατες. Από τη μία πλευρά, η συνεχής έκθεση στις οθόνες επηρεάζει άμεσα την ποιότητα του ύπνου. Μελέτη του 2022 έδειξε ότι το 68% των εφήβων που χρησιμοποιούν το κινητό τους για περισσότερες από τέσσερις ώρες ημερησίως εμφανίζουν διαταραχές ύπνου, όπως αϋπνία και δυσκολία στον ύπνο. Αυτά τα προβλήματα επιδεινώνονται όταν η χρήση της τεχνολογίας συνεχίζεται αργά τη νύχτα, κυρίως για λόγους ψυχαγωγίας ή κοινωνικής δικτύωσης.

Ακόμη πιο ανησυχητικές είναι οι επιπτώσεις στην ψυχική υγεία. Η υπερβολική χρήση των κινητών τηλεφώνων συνδέεται με φαινόμενα μοναξιάς, άγχους και χαμηλής αυτοεκτίμησης. Οι έφηβοι συχνά νιώθουν πίεση να διατηρούν ένα ιδανικό προφίλ στα κοινωνικά δίκτυα, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε συναισθήματα απογοήτευσης και κοινωνικής απομόνωσης. Έρευνα του 2023 διαπίστωσε ότι το 45% των εφήβων αισθάνονται αγχωμένοι εξαιτίας της ανάγκης να μοιράζονται περιεχόμενο που θα συγκεντρώσει θετικά σχόλια και επιδοκimasίες. Παρόλο που τα κοινωνικά δίκτυα υποτίθεται ότι ενισχύουν την επικοινωνία, το 38% των νέων ηλικίας 14-18 ετών δηλώνουν ότι αισθάνονται μοναξιά, παρά την έντονη διαδικτυακή τους δραστηριότητα.



- Το 68% των εφήβων που χρησιμοποιούν το κινητό τους για περισσότερες από τέσσερις ώρες ημερησίως εμφανίζουν διαταραχές ύπνου.
- Το 45% των εφήβων αισθάνονται αγχωμένοι εξαιτίας της ανάγκης να μοιράζονται περιεχόμενο που θα συγκεντρώσει θετικά σχόλια και επιδοκimasίες.
- Το 38% των νέων ηλικίας 14-18 ετών δηλώνουν ότι αισθάνονται μοναξιά, παρά την έντονη διαδικτυακή τους δραστηριότητα.



Αναστασία Φουντανή ΣΤ01

Επιπλέον, η ακαδημαϊκή επίδοση των εφήβων επηρεάζεται σημαντικά από τη χρήση των κινητών τηλεφώνων. Η παρατεταμένη ενασχόληση με τις οθόνες μπορεί να οδηγήσει σε έλλειψη συγκέντρωσης και μείωση της δημιουργικότητας. Έρευνες δείχνουν ότι οι μαθητές που χρησιμοποιούν το κινητό τους για πάνω από τέσσερις ώρες ημερησίως έχουν 20% χαμηλότερη απόδοση σε εργασίες που απαιτούν συγκέντρωση και κριτική σκέψη. Η χρήση των κινητών τηλεφώνων εντός της σχολικής τάξης αποσπά τους μαθητές και μειώνει την αποτελεσματικότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Για να αντιμετωπιστεί η υπερβολική χρήση της τεχνολογίας, απαιτείται η συνεργασία γονέων, εκπαιδευτικών και των ίδιων των εφήβων. Η υπεύθυνη χρήση της τεχνολογίας πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα, με την εφαρμογή σαφών ορίων στον χρόνο οθόνης και την ενίσχυση εναλλακτικών δραστηριοτήτων, όπως ο αθλητισμός, η μουσική και οι κοινωνικές συναναστροφές. Οι γονείς μπορούν να βοηθήσουν παρακολουθώντας τη χρήση της τεχνολογίας από τα παιδιά τους, ενώ τα σχολεία μπορούν να εφαρμόσουν προγράμματα εκπαίδευσης σχετικά με τις επιπτώσεις της ψηφιακής εξάρτησης. Ένα απλό, αλλά αποτελεσματικό μέτρο είναι η ενεργοποίηση του «χρόνου οθόνης» στις κινητές συσκευές,

το οποίο μπορεί να συμβάλει στη ρύθμιση της χρήσης τους.

Η ισορροπημένη χρήση της τεχνολογίας είναι το κλειδί για τη διατήρηση της ψυχικής, κοινωνικής και ακαδημαϊκής υγείας των εφήβων. Οι νέοι μπορούν να επωφεληθούν από τις δυνατότητες της ψηφιακής εποχής χωρίς να θυσιάσουν τις διαπροσωπικές σχέσεις και την ουσιαστική επαφή με την πραγματικότητα. Η ενίσχυση της αυτογνωσίας και της υπεύθυνης χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, σε συνδυασμό με τη στήριξη από γονείς, εκπαιδευτικούς και φίλους, θα επιτρέψει στους εφήβους να αναπτύξουν μια υγιή σχέση με την τεχνολογία, διασφαλίζοντας παράλληλα την ψυχική και συναισθηματική τους ευημερία.

Συνοψίζοντας, η τεχνολογία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της ζωής των εφήβων, αλλά είναι απαραίτητο να διασφαλιστεί η συνετή και ισορροπημένη χρήση της. Το κρίσιμο ερώτημα που τίθεται είναι το εξής: Πώς μπορούμε να διαμορφώσουμε έναν ψηφιακό κόσμο που θα λειτουργεί προς όφελος των νέων, αντί να υπονομεύει την ανάπτυξή τους; Η απάντηση έγκειται στη σωστή καθοδήγηση, την εκπαίδευση και την ενίσχυση της κοινωνικής στήριξης, προκειμένου οι έφηβοι να αξιοποιήσουν την τεχνολογία ως εργαλείο προόδου και όχι ως εμπόδιο στην προσωπική και κοινωνική τους εξέλιξη.



# Τεχνητή νοημοσύνη

## Καθημερινή και δυνητική χρήση

Ορισμένα παραδείγματα χρήσης της τεχνητής νοημοσύνης και των δυνατοτήτων που προσφέρει



## ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ (σημαντικά στοιχεία πολιτικής)

✿ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσον αφορά στην Τεχνητή Νοημοσύνη (ΤΝ) επικεντρώνεται στην αριστεία και την εμπιστοσύνη, με στόχο την ενίσχυση της έρευνας και της βιομηχανικής ικανότητας, διασφαλίζοντας παράλληλα την ασφάλεια και τα θεμελιώδη δικαιώματα, διότι ο τρόπος που προσεγγίζουμε την ΤΝ θα καθορίσει τον μελλοντικό μας κόσμο.

✿ Η ευρωπαϊκή στρατηγική για την ΤΝ έχει ως στόχο να καταστήσει την Ευρωπαϊκή Ένωση κόμβο παγκόσμιας κλάσης για την ΤΝ και να διασφαλίσει ότι η ΤΝ είναι ανθρωποκεντρική και αξιόπιστη.

✿ Τον Ιανουάριο του 2024, η Επιτροπή δρομολόγησε τη δέση μέτρων καινοτομίας στον τομέα της ΤΝ για τη στήριξη των νεοφυών επιχειρήσεων και των Μ.Μ.Ε. στον τομέα της ΤΝ. Η δέση περιλαμβάνει διάφορα μέτρα για τη στήριξη των ευρωπαϊκών νεοφυών επιχειρήσεων και των Μ.Μ.Ε. στην ανάπτυξη αξιόπιστης ΤΝ που να σέβεται τις αξίες και τους κανόνες της Ε.Ε.

✿ Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Τεχνητής Νοημοσύνης εγκαινιάστηκε τον Φεβρουάριο του 2024, στο πλαίσιο της Επιτροπής. Διαδραματίζει καίριο ρόλο στην επιβολή και την εφαρμογή του νόμου για την ΤΝ σε συνεργασία με τα κράτη μέλη. Πρωταρχικός στόχος της είναι η προώθηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και τα ανθρώπινα δικαιώματα, ενισχύοντας παράλληλα την αξιοπιστία των λύσεων ΤΝ.

## ΤΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΟΥΝ ΟΙ ΕΙΔΙΚΟΙ Εθισμός στο διαδίκτυο και παιδιά: Πώς αντιμετωπίζεται;

### Προειδοποιητικά σημάδια - συμπτώματα που πρέπει να ανησυχήσουν τους γονείς

- Το παιδί ασχολείται συνεχώς με το διαδίκτυο ή με δραστηριότητες σχετικές με αυτό, παραμελώντας συχνά τις υποχρεώσεις του στο σπίτι και το σχολείο.
- Το παιδί ξεχνιέται συχνά στον υπολογιστή και δεν έχει συναίσθηση του χρόνου που αναλώνει σε αυτόν.
- Προτιμά τα παιχνίδια στο διαδίκτυο, από το να συναντά φίλους του, με αποτέλεσμα να απομονώνεται.
- Πέφτει η απόδοση του παιδιού στο σχολείο.
- Το διαδίκτυο το απασχολεί ακόμα και την ώρα που τρώει ή διαβάζει.
- Αντιδρά πολύ νευρικά θυμωμένα ή επιθετικά όταν κάποιος το διακόπτει από το διαδικτυακό παιχνίδι ή από τη διαδικτυακή συζήτηση.
- Ξενυχτά συχνά για να μένει συνδεδεμένος/συνδεδεμένη στο διαδίκτυο.
- Λέει συχνά «καλά, θα παίξω μόνο ένα λεπτό ακόμη», χωρίς να το τηρεί.
- Δείχνει άγχος, ανησυχία, εξάρσεις θυμού ή βίας ή καταθλιπτική συμπεριφορά όταν δεν χρησιμοποιεί το διαδίκτυο.

Όλα αυτά έχουν, όπως είναι επόμενο, σοβαρές επιπτώσεις σε διάφορους τομείς της λειτουργικότητας του παιδιού. Μειώνεται ο χρόνος που περνάει ο/η έφηβος με την οικογένειά του/της, περιορίζονται τα χόμπι και οι κοινωνικές συναναστροφές, αυξάνεται ο κίνδυνος εμφάνισης παχυσαρκίας, μυοσκελετικών προβλημάτων και οφθαλμικών παθήσεων λόγω των πολλών ωρών- ακινησίας- μπροστά στην οθόνη. Παράλληλα, οι εθισμένοι/ες στο διαδίκτυο παραμελούν τη σωματική τους υγιεινή, ενώ κάνουν πολλές απουσίες από το σχολείο με κίνδυνο να χάσουν τη σχολική χρονιά.



### Συμβουλές σε γονείς

- **Ορίστε οικογενειακούς κανόνες χρήσης**  
Καθορίστε σαφείς κανόνες για τη χρήση του υπολογιστή και του διαδικτύου, οι οποίοι θα ισχύουν για όλα τα μέλη της οικογένειας, συμπεριλαμβανομένων και των γονέων.
- **Ενθαρρύνετε κοινωνικές και αθλητικές δραστηριότητες**  
Βοηθήστε τα παιδιά να αναπτύξουν ενδιαφέροντα και δραστηριότητες εκτός οθόνης, όπως αθλήματα, χόμπι και συμμετοχή σε κοινωνικές δράσεις. Οργανώστε οικογενειακές δραστηριότητες που δεν περιλαμβάνουν τη χρήση του υπολογιστή ή του διαδικτύου.
- **Τοποθετήστε τον υπολογιστή σε κοινόχρηστο χώρο**  
Η χρήση του διαδικτύου θα πρέπει να γίνεται σε χώρο όπου υπάρχει εποπτεία, ώστε να αποφεύγονται πιθανοί κίνδυνοι και να ενισχύεται η διαφάνεια στη διαδικτυακή δραστηριότητα των παιδιών.
- **Χρησιμοποιήστε εργαλεία γονικού ελέγχου**  
Μπορείτε να εγκαταστήσετε προγράμματα ελέγχου πρόσβασης σε ιστοσελίδες και να ρυθμίσετε χρονικά όρια χρήσης. Ωστόσο, προτιμήστε τη σωστή καθοδήγηση αντί για απόλυτους αποκλεισμούς, καθώς η απαγόρευση μπορεί να οδηγήσει στη μυθοποίηση του διαδικτύου.



# 21ος αιώνας και παιδεία

## η μεγάλη πρόκληση: άποψη



από τη Νικολίνα Σολωμού ΣΤ01

Σε έναν κόσμο που παρακμάζει ηθικά, που θεοποιεί το χρήμα και μετατρέπει τη γνώση σε εμπόρευμα, η παιδεία καθίσταται η κιβωτός της ελπίδας.

Κάθε νέος που λαμβάνει σωστή παιδεία και εξελίσσεται σε ενεργό, συνειδητοποιημένο πολίτη αποτελεί μια υπόσχεση για ένα καλύτερο αύριο.

**Η** σύγχρονη τεχνοκρατική κοινωνία, με τους έντονους και πιεστικούς ρυθμούς ζωής, τους αυστηρούς κανόνες της αγοράς και τη σταδιακή αποδυνάμωση των ηθικών αξιών, τείνει να περιθωριοποιεί την έννοια του ενεργού πολίτη. Ωστόσο, ένας από τους βασικούς στόχους του σύγχρονου εκπαιδευτικού συστήματος είναι να εφοδιάζει τους νέους με τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να εξελιχθούν σε υπεύθυνους και ολοκληρωμένους πολίτες του αύριο. Άλλωστε, οι ενεργοί και συνειδητοποιημένοι πολίτες αποτελούν τη μόνη ουσιαστική διέξοδο απέναντι στις προκλήσεις και τα πολύπλοκα ζητήματα του 21ου αιώνα.

Κατά γενική ομολογία, ο 21ος αιώνας μπορεί να χαρακτηριστεί ως η εποχή της ψηφιακής πραγματικότητας. Η επιστήμη και η τεχνολογία σημειώνουν αλματώδη πρόοδο, επιφέροντας επαναστατικές αλλαγές σε κάθε πτυχή της ανθρώπινης ζωής. Αυτή η ραγδαία εξέλιξη φέρνει τον σύγχρονο άνθρωπο αντιμέτωπο με έναν τεράστιο όγκο πληροφοριών, καθώς και με πληθώρα νέων τρόπων μάθησης, ψυχαγωγίας, επικοινωνίας, εργασίας και προσωπικής ανάπτυξης. Ωστόσο, οι αλλαγές αυτές, τόσο σε κοινωνικό όσο και σε ατομικό επίπεδο, δεν είναι πάντα θετικές. Πρωτίστως, η διαρκής τεχνολογική πρόοδος έχει οδηγήσει στην επικράτηση μιας στενά τεχνοκρατικής αντίληψης, η οποία συχνά απομακρύνει τον άνθρωπο από τις ηθικές και πνευματικές αξίες που τον χαρακτηρίζουν.

Πέρα από αυτά, η Γη και η φύση έχουν υποστεί ανελέητη εκμετάλλευση από τον άνθρωπο, και οι συνέπειες αυτού του γεγονότος αναπόφευκτα επιστρέφουν σε εκείνον. Η ισορροπία στη σχέση ανθρώπου και φύσης έχει διαταραχθεί σοβαρά, και δεν θα αργήσει η στιγμή που ο σύγχρονος άνθρωπος θα βρεθεί αντιμέτωπος με τις επιπτώσεις των ίδιων των πράξεων και την οργισμένη αντίδραση της φύσης. Ήδη, φυσικές καταστροφές όπως πλημμύρες, σεισμοί, τσουνάμια και πυρκαγιές κυριαρχούν στις ειδήσεις, τείνοντας να αποτελέσουν ένα από τα πιο ανησυχητικά χαρακτηριστικά του 21ου αιώνα.

Είναι αδιαμφισβήτητο ότι η σύγχρονη αγορά εργασίας έχει αναδιαρθρωθεί ριζικά, δημιουργώντας νέα δεδομένα και απαιτήσεις για όσους επιθυμούν να ενταχθούν σε αυτήν. Πολλά επαγγέλματα χάνουν τη χρησιμότητά τους και εξαφανίζονται, ενώ νέες ειδικότητες αναδύονται διαρκώς. Οι νέοι καλούνται όχι μόνο να ανανεώνουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους, αλλά και να αναπτύξουν την προσαρμοστικότητά τους στις συνεχείς αλλαγές, ώστε να ανταποκριθούν στις προκλήσεις ενός διαρκώς μεταβαλλόμενου εργασιακού τοπίου. Μόνο έτσι θα μπορέσουν να αποφύγουν το φάσμα της ανεργίας, η οποία σήμερα καταγράφει ανησυχητικά υψηλά ποσοστά.

Αναμφίβολα, η ανθρωπότητα σήμερα αντιμετωπίζει πληθώρα προκλήσεων. Η ευθυνοφοβία και η εκ του ασφαλούς κριτική έχουν διαβρώσει τη σκέψη μας για χρόνια, οδηγώντας μας σε μια αδράνεια που επέτρεψε τη σταδιακή παρακμή της σύγχρονης εποχής. Ωστόσο, η αδράνεια των πολιτών συνεπάγεται συνενοχή, και αυτό είναι κάτι που δεν

μπορούμε να αγνοούμε. Δεδομένου ότι το σχολείο αποτελεί το θεμέλιο για την κοινωνική ένταξη των νέων, καθίσταται επιτακτική η ανάγκη να τους προετοιμάσει ως ενεργούς και υπεύθυνους πολίτες. Παράλληλα, απαιτείται η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός των εκπαιδευτικών μεθόδων και στόχων, ώστε το σχολείο να ανταποκριθεί στις προκλήσεις μιας τεχνολογικά εξελιγμένης, αλλά ηθικά κλονισμένης κοινωνίας.

Στόχος ενός σύγχρονου και υγιούς εκπαιδευτικού συστήματος πρέπει να είναι η ισορροπημένη παροχή τεχνοκρατικής εκπαίδευσης και ανθρωπιστικής παιδείας. Ένα τέτοιο σχολείο δεν διαμορφώνει μόνο καταρτισμένους νέους, αλλά και ολοκληρωμένες προσωπικότητες, δηλαδή ανθρώπους που καθοδηγούνται από ηθικές αξίες και όχι από το ατομικό συμφέρον. Πολίτες με τιμή και αξιοπρέπεια, που αναγνωρίζουν τα ιδανικά και τις αρχές μιας δίκαιης κοινωνίας, απορρίπτοντας τη διαφθορά και την εκμετάλλευση.

Στο πλαίσιο της ανθρωπιστικής παιδείας, το σχολείο οφείλει να καλλιεργήσει στους νέους την οικολογική συνείδηση. Μια συνείδηση που θα τους κάνει να σέβονται και να προστατεύουν τη φύση, όχι ως ένα υποταγμένο στοιχείο στην ανθρώπινη ισχύ, αλλά ως τη Μητέρα Γη που τους φιλοξενεί και στηρίζει την ύπαρξή τους. Έτσι, θα αντιληφθούν τη ζωτική της σημασία, θα αναγνωρίσουν τις συνέπειες της ανθρώπινης δραστηριότητας και θα στραφούν σε λύσεις που αποτρέπουν την οικολογική καταστροφή, πριν να είναι πολύ αργά.

Αναπόσπαστο στοιχείο της ανθρωπιστικής διαμόρφωσης των μαθητών είναι η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης. Οι νέοι πρέπει να αξιοποιούν τις απεριόριστες δυνατότητες που τους προσφέρει η τεχνολογία, χωρίς να γίνονται έρμαιά της. Με ανεπτυγμένο κριτικό στοχασμό, θα μπορούν να φιλτράρουν τις πληροφορίες που τους κατακλύζουν καθημερινά και να αντιστέκονται στην πνευματική σύγχυση που γεννά η υπερπληροφόρηση. Παράλληλα, η κριτική σκέψη, σε συνδυασμό με έναν ορθό επαγγελματικό προσανατολισμό, θα τους βοηθήσει να επιλέξουν τη σταδιοδρομία που ταιριάζει στις δεξιότητες και τις κλίσεις τους, διασφαλίζοντας μια παραγωγική πορεία στον εργασιακό στίβο.

Τώρα που τα σύννεφα της αβεβαιότητας σκιάζουν το μέλλον της ανθρωπότητας, οι κοινωνίες πρέπει να επενδύσουν στα παιδιά τους. Κάθε νέος που λαμβάνει σωστή παιδεία και εξελίσσεται σε ενεργό, συνειδητοποιημένο πολίτη αποτελεί μια υπόσχεση για ένα καλύτερο αύριο.

Συμπερασματικά, σε έναν κόσμο που παρακμάζει ηθικά, που θεοποιεί το χρήμα και μετατρέπει τη γνώση σε εμπόρευμα, η παιδεία καθίσταται η κιβωτός της ελπίδας. Κάθε εκπαιδευτική διαδικασία στην Κύπρο σήμερα έχει χρέος να διαμορφώσει τον άνθρωπο του μέλλοντος, εκείνον που θα λύσει ξανά το αίνιγμα της Σφίγγας, θα γκρεμίσει τα θεμέλια της διαφθοράς και θα οδηγήσει την ανθρωπότητα όχι μόνο προς την πρόοδο, αλλά και προς μια νέα, αναγκαία Αναγέννηση, όπως άλλωστε ανέδειξε και ο ελληνικός πολιτισμός στη μακρά πορεία του μέσα στην Ιστορία.





## Τρόδος: προκλήσεις και προοπτικές ανάπτυξης

από την Ειρήνη Θεοχάρους ΣΤ01

**Η** περιοχή του Τρόδους, γνωστή για την πλούσια ιστορία και τη φυσική της ομορφιά, αντιμετωπίζει σημαντικές κοινωνικοοικονομικές προκλήσεις τις τελευταίες δεκαετίες. Από το 1980 έως το 2010, ο πληθυσμός της περιοχής μειώθηκε κατά περίπου 50%, με τον αριθμό των κατοίκων να υποχωρεί από τις 60.000 το 1980 στις 23.572 το 2011. Παρόλο που ο πληθυσμός παρουσίασε μικρή αύξηση τα τελευταία χρόνια, φτάνοντας τους 27.695 κατοίκους, οι βασικές προκλήσεις παραμένουν.

Σημαντική αύξηση σημειώνεται στο νότιο Τρόδος, ιδιαίτερα στα Κρασχωρία, όπου νέες οικογένειες εγκαθίστανται με την ελπίδα μιας καλύτερης ποιότητας ζωής. Ωστόσο, περιοχές όπως η Μαραθάσα και η Πιτσιλιά συνεχίζουν να χάνουν πληθυσμό, ενώ το 20% των κοινοτήτων δεν διαθέτουν νέους κάτω των 24 ετών. Αυτή η πληθυσμιακή γήρανση δημιουργεί πιέσεις στην τοπική οικονομία και αναδεικνύει την ανάγκη για στοχευμένες αναπτυξιακές παρεμβάσεις.

Για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, η κυπριακή κυβέρνηση εφαρμόζει την Εθνική Στρατηγική για την Ανάπτυξη των Ορεινών Κοινοτήτων (ΕΣΑΟΚ), ένα πρόγραμμα με 250 στοχευμένες δράσεις που αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Σύμφωνα με τον καθηγητή Δημήτρη Γούσσιο, επιστημονικό υπεύθυνο της μελέτης, «το όραμα της στρατηγικής είναι να μετατρέψει το Τρόδος σε μια βιώσιμη αναπτυξιακή οντότητα, διατηρώντας παράλληλα την πολιτιστική και περιβαλλοντική του κληρονομιά».

Η ανάπτυξη της γεωργίας και της κτηνοτροφίας αποτελεί βασικό άξονα της στρατηγικής. Προβλέπεται η δημιουργία 350 νέων θέσεων εργασίας στον αγροτικό τομέα μέσω του προγράμματος «Νέοι Αγρότες», καθώς και η λειτουργία Τράπεζας Αγροτεμαχίων για την αξιοποίηση της εγκαταλελειμμένης γης. Παράλληλα, προωθούνται επενδύσεις στις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) για τη μείωση του ενεργειακού κόστους των αγροτών και την αύξηση της βιωσιμότητας του πρωτογενούς τομέα.

Ο τουρισμός αποτελεί επίσης σημαντικό μοχλό ανάπτυξης. Το Υφυπουργείο Τουρισμού έχει προκηρύξει σχέδια χορηγιών για την αναβάθμιση των τουριστικών καταλυμάτων και την ενίσχυση μορφών εναλλακτικού τουρισμού, όπως ο οικοτουρισμός και ο αγροτουρισμός.

Παράλληλα, εξετάζεται η κατασκευή τελεφερίκ που θα συνδέει τα κύρια οικιστικά κέντρα με την κορυφή του Τρόδους, προσφέροντας ένα νέο τουριστικό αξιοθέατο.

Η βελτίωση του οδικού δικτύου και των συγκοινωνιών είναι κρίσιμη για την ενίσχυση της προσβασιμότητας. Σχεδιάζεται η αναβάθμιση του δρόμου Λευκωσίας - Ευρύχου, καθώς και η δημιουργία σταθμού λεωφορείων στον Ζαϊττά, που θα συνδέει το Τρόδος με τα αστικά κέντρα και τα αεροδρόμια της Κύπρου. Παράλληλα, προχωρούν έργα για την ενίσχυση της πυρασφάλειας στην περιοχή, όπως είναι η κατασκευή νέων πυροσβεστικών σταθμών και η ανάπτυξη δικτύου υδατοδεξαμενών.

Στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, η πρωτοβουλία επαναλειτουργίας του Δασικού Κολλεγίου στοχεύει στην εκπαίδευση νέων δασοπόνων και στην ενίσχυση της έρευνας για τη διαχείριση των δασικών πόρων της Κύπρου. Επίσης, το Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας προωθεί μέτρα για την ενίσχυση των σχολικών υποδομών, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας ολοήμερων σχολείων και της επιδότησης του κόστους μεταφοράς μαθητών/μαθητριών από απομακρυσμένες κοινότητες.

Η στέγαση αποτελεί ακόμη έναν τομέα προτεραιότητας. Δύο νέα στεγαστικά σχέδια προσφέρουν οικονομικά κίνητρα για την απόκτηση ή ανακαίνιση κατοικιών σε ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές, με επιδοτήσεις που φτάνουν έως και τις 70.000 ευρώ ανά οικογένεια. Στόχος είναι να καταστούν οι ορεινές κοινότητες πιο ελκυστικές για νέους κατοίκους, συμβάλλοντας στην αναζωογόνηση της περιοχής.

Η αναμενόμενη δημιουργία 1.500 νέων θέσεων εργασίας μέχρι το 2030, σε συνδυασμό με τις βελτιώσεις στις υποδομές και τις υπηρεσίες, αναμένεται να αυξήσει τον πληθυσμό της περιοχής κατά 10% την επόμενη δεκαετία. Ωστόσο, η επιτυχία αυτών των μέτρων εξαρτάται από τη συνέπεια στην εφαρμογή τους και την προσαρμογή τους στις πραγματικές ανάγκες των κατοίκων. Το Τρόδος, με τη φυσική του ομορφιά και τις πολιτιστικές του αξίες, έχει όλες τις προϋποθέσεις να καταστεί ένας δυναμικός τόπος διαβίωσης και ανάπτυξης. Το ζητούμενο είναι η υλοποίηση των στρατηγικών αυτών να γίνει με τρόπο που θα διασφαλίσει την ισορροπία μεταξύ οικονομικής προόδου και διατήρησης της μοναδικότητας του τόπου. Διότι δεν πρέπει να ξεχνούμε πως «ο άδρωπος εν' ο τόπος».



# Χαράλαμπος Χριστοφίνας

## Επίτροπος Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων

### ολιστικό πρόγραμμα ανάπτυξης της υπαίθρου



από τις Άντρια Τόσκα και  
Αναστασία Φυντανή ΣΤ01



<http://www.mountaincommissioner.gov.cy/>

-Ευχαριστούμε θερμά κ. Χριστοφίνα για την αποδοχή της πρόσκλησής μας για αυτή τη συνέντευξη.

-Είναι με μεγάλη χαρά που αποδέχτηκα την πρόσκλησή σας και θα ήθελα να σας ευχαριστήσω θερμά για την ευκαιρία που μου δίνετε να επικοινωνήσω μέσα από τη σχολική σας εφημερίδα. διότι είστε ένα από τα σχολεία των ορεινών περιοχών και μάλιστα έχουμε άψογη συνεργασία σε όλους τους τομείς με τη Διεύθυνση και με εσάς τα παιδιά. Η φωνή της νεολαίας είναι πολύτιμη και η δική σας πρωτοβουλία αποδεικνύει το ενδιαφέρον και την αγάπη σας για τον τόπο μας. Θέλω να διαβεβαιώσω ότι η νεολαία και τα θέματα παιδείας βρίσκονται ψηλά στην ατζέντα μας. Πιστεύω ακράδαντα ότι η νέα γενιά είναι το μέλλον των ορεινών μας κοινοτήτων. Η ενδυνάμωσή της, η παροχή ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση και η δημιουργία ενός περιβάλλοντος που θα επιτρέπει να αναπτυχθεί και να ευημερήσει, αποτελούν προτεραιότητά μας.

-Θα θέλαμε να ξεκινήσουμε τη συνέντευξη ως εξής: Ποια είναι η κύρια αποστολή και οι προτεραιότητες του γραφείου σας για την ανάπτυξη των ορεινών περιοχών της Κύπρου;

-Η αποστολή του γραφείου μου είναι η στήριξη και η ενίσχυση της ανάπτυξης των ορεινών περιοχών της Κύπρου, ώστε να γίνουν περισσότερο βιώσιμες και να προσφέρουν ευκαιρίες για μια καλύτερη ζωή. Επίσης, ακμάζουσες Ορεινές Κοινότητες καθίστανται και πιο ελκυστικές τόσο για νέους που θέλουν να ζήσουν στην ύπαιθρο όσο και για επενδύσεις που θα φέρουν με τη σειρά τους νέες θέσεις εργασίας για τον τοπικό πληθυσμό. Στο πλαίσιο αυτό υλοποιούμε σε όλα τα επίπεδα του Κεντρικού Κράτους 280 δράσεις, μέτρα, έργα και πολιτικές που αφορούν τη Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων (ΕΣΑΟΚ). Η ΕΣΑΟΚ αποτελεί έναν συνεχώς αναπτυσσόμενο στρατηγικό σχεδιασμό, που αναπροσαρμόζεται σύμφωνα με τις εκάστοτε ανάγκες και συνθήκες.

Οι βασικές προτεραιότητές μας περιλαμβάνουν την ανάπτυξη και βελτίωση της εκπαίδευσης, τη βελτίωση των υπηρεσιών υγείας, τη βελτίωση του

### «Η νεολαία και τα θέματα παιδείας βρίσκονται ψηλά στην ατζέντα μας»

οδικού δικτύου, την ψηφιακή ανάπτυξη, την ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας, την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, την αντιμετώπιση της αστυφιλίας και την ενίσχυση άλλων υποδομών και υπηρεσιών. Θέματα που μπορούμε να τα αναλύσουμε και στη συνέχεια της συνέντευξής μας. Στόχος μας είναι να δημιουργήσουμε ένα μέλλον για τις ορεινές περιοχές, στο οποίο οι νέοι και οι νέες να έχουν ευκαιρίες να απολαμβάνουν υψηλή ποιότητα ζωής, να εργαστούν και να ευημερούν σε ένα βιώσιμο περιβάλλον χωρίς να χρειάζεται να εγκαταλείψουν τα χωριά τους.

Πώς στηρίζετε τους τοπικούς παραγωγούς και τις μικρές επιχειρήσεις των ορεινών περιοχών; Υπάρχουν σχέδια για την προώθηση των τοπικών προϊόντων;

-Ασφαλώς, η στήριξη των τοπικών παραγωγών και των μικρών επιχειρήσεων στις ορεινές περιοχές αποτελεί προτεραιότητα της Κυβέρνησης, καθώς αυτοί αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της τοπικής οικονομίας. Για τον λόγο αυτό, εφαρμόζονται από τα διάφορα αρμόδια Υπουργεία και Υφυπουργεία μέτρα και προγράμματα που στοχεύουν στην ενίσχυσή τους όπως είναι:

- Οικονομική ενίσχυση και επιδοτήσεις με παροχή χορηγιών για τη δημιουργία και τον εκσυγχρονισμό μικρών επιχειρήσεων και επιδοτήσεις για την αγορά εξοπλισμού και την

αναβάθμιση υποδομών. Επίσης υπάρχουν ειδικά χρηματοδοτικά προγράμματα στοχευμένα για νέους επιχειρηματίες και γυναίκες επιχειρηματίες.

- Επιμόρφωση και κατάρτιση: Προωθούνται προγράμματα επιμόρφωσης και κατάρτισης για τους παραγωγούς και τις επιχειρήσεις, ώστε να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους και να γίνουν πιο ανταγωνιστικοί.

**«Η αποστολή του γραφείου μου είναι η στήριξη και η ενίσχυση της ανάπτυξης των ορεινών περιοχών της Κύπρου, ώστε να γίνουν περισσότερο βιώσιμες και να προσφέρουν ευκαιρίες για μια καλύτερη ζωή.»**



•Ανάπτυξη Αγροτουρισμού και Γαστρονομικού τουρισμού: Προωθείται η ανάπτυξη του αγροτουρισμού στις ορεινές περιοχές, ώστε να δημιουργηθούν νέες πηγές εισοδημάτων, για τους κατοίκους και παράλληλα να αναδειχθούν τα τοπικά προϊόντα.

Επιπλέον, γίνεται προσπάθεια για τη δημιουργία ενός ισχυρού brand για τα τοπικά προϊόντα των ορεινών περιοχών, ώστε να γίνουν πιο αναγνωρίσιμα και να αποκτήσουν μεγαλύτερη αξία στην αγορά. Στόχος μας είναι να εξασφαλίσουμε ότι οι τοπικοί παραγωγοί και οι μικρές επιχειρήσεις μπορούν να αναπτυχθούν και να συμβάλουν στην οικονομική ευημερία των ορεινών περιοχών.

**-Ποιες είναι οι εξελίξεις όσον αφορά τη βελτίωση των υποδομών (οδικό δίκτυο, διαδίκτυο, υγειονομικές υπηρεσίες) στις απομακρυσμένες κοινότητες;**

-Η βελτίωση των υποδομών στις ορεινές και απομακρυσμένες κοινότητες είναι βασική μας προτεραιότητα, καθώς συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, στη μείωση της απομόνωσης και στην ανάπτυξη των τοπικών οικονομιών. Συγκεκριμένα, όσον αφορά στο Οδικό δίκτυο, συνεχίζουμε τις προσπάθειες για αναβάθμιση και βελτίωσή του, ώστε να διασφαλίσουμε την ασφαλή, εύκολη και γρήγορη πρόσβαση από και προς τις ορεινές κοινότητες. Επενδύουμε στη συντήρηση, αναβάθμιση αλλά και κατασκευή νέων δρόμων, καθώς και στη βελτίωση της σήμανσης και του φωτισμού. Συνοπτικά μερικά οδικά έργα που περιλαμβάνονται στην ΕΣΑΟΚ αποτελούν οι δρόμοι: Λευκωσίας – Ευρύχου, Λεμεσού – Σαϊττά, Λευκωσίας – Παλαιχωρίου και Λεμεσού – Αγρού. Επίσης, η δημιουργία νέου Σταθμού Λεωφορείων στον Σαϊττά, που θα συμβάλει στην ανάπτυξη της διασύνδεσης των Κοινοτήτων με τα μέσα μαζικής μεταφοράς με τα αστικά κέντρα, τα λιμάνια και τα αεροδρόμια.

Σχετικά με το διαδίκτυο, επειδή θεωρούμε πως η πρόσβαση στο διαδίκτυο είναι ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη των ορεινών κοινοτήτων, γι' αυτό προάγουμε προγράμματα που στόχο έχουν την επέκταση της ευρυζωνικής σύνδεσης σε όλες τις ορεινές περιοχές. Στόχος μας είναι να διασφαλίσουμε ότι όλοι οι κάτοικοι των ορεινών κοινοτήτων, και ιδιαίτερα οι νέοι μας, να έχουν πρόσβαση σε γρήγορο και αξιόπιστο διαδίκτυο. έχει ξεκινήσει η επέκταση του δικτύου οπτικών ινών, ώστε να εξασφαλιστεί γρήγορο και αξιόπιστο διαδίκτυο σε όλες τις ορεινές περιοχές. Το έργο αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι τις αρχές του 2026 και σε συνδυασμό με το υπάρχον δίκτυο 5G σε στρατηγικά σημεία αναμένεται να συμβάλει ακόμη περισσότερο στην υποστήριξη σύγχρονων ψηφιακών υπηρεσιών στις Ορεινές Κοινότητες.

Τέλος, η πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας είναι απαραίτητη για την ευημερία και την ασφάλεια των κατοίκων των ορεινών περιοχών. Γι' αυτό, έχουμε ενισχύσει τις υγειονομικές υποδομές στις ορεινές κοινότητες. Προτεραιότητά μας είναι:

•Ο εκσυγχρονισμός και η αναβάθμιση του μοναδικού Νοσοκομείου της περιοχής (Νοσοκομείου Τροόδους)

•Η ενίσχυση των αγροτικών ιατρείων με σύγχρονο εξοπλισμό και περισσότερους επαγγελματίες υγείας προσφέροντας κίνητρα σε γιατρούς και νοσηλευτές ώστε να εργάζονται στις ορεινές κοινότητες, προσφέροντας σταθερές υπηρεσίες υγείας.

•Η επέκταση του προγράμματος ασθενοφόρων και η δημιουργία νέων σταθμών ασθενοφόρων όπου χρειάζεται για την καλύτερη εξυπηρέτηση των κατοίκων σε απομακρυσμένες περιοχές

**-Υπάρχουν προγράμματα που ενισχύουν τον τουρισμό στις ορεινές περιοχές, όπως αγροτουρισμός και εναλλακτικός τουρισμός;**

-Φυσικά! Υπάρχουν ειδικά προγράμματα που ενισχύουν τον τουρισμό στις ορεινές περιοχές, με στόχο την ανάδειξη της φυσικής ομορφιάς και της πολιτιστικής κληρονομιάς των Ορεινών Κοινοτήτων. Δίνουμε ιδιαίτερη έμφαση στον αγροτουρισμό και τον εναλλακτικό τουρισμό, καθώς αυτοί οι τομείς μπορούν να δημιουργήσουν νέες ευκαιρίες απασχόλησης και ανάπτυξης, χωρίς να αλλοιώνεται ο παραδοσιακός χαρακτήρας των χωριών

μας. Στηρίζουμε τους κατοίκους των ορεινών περιοχών που επιθυμούν να αναπτύξουν επιχειρήσεις αγροτουρισμού και εναλλακτικού τουρισμού προσφέροντάς τους οικονομική στήριξη, με διάφορα σχέδια χορηγιών, επιμόρφωση και βοήθεια για την προώθηση των υπηρεσιών τους. Ως εκ τούτου συνεργαζόμαστε με άλλα συναρμόδια Υπουργεία, με το Υφυπουργείο Τουρισμού, τις τοπικές κοινότητες και τους φορείς του τουρισμού για την ανάπτυξη ολοκληρωμένων τουριστικών προϊόντων. Χαρακτηριστικά να αναφέρω μερικά έργα που είτε έχουν υλοποιηθεί είτε υλοποιούνται:

•Η δημιουργία του Αστεροσκοπίου Τροόδους. Το αστεροσκοπείο βρίσκεται στα Αγρίδια, θα είναι ανοιχτό το αμέσως επόμενο διάστημα στο κοινό.

•Η ανάπτυξη μονοπατιών της φύσης για πεζοπορία και ποδηλασία και δημιουργία θεματικών διαδρομών (π.χ. διαδρομή του κρασιού και βυζαντινών εκκλησιών).

•Η στήριξη αθλητικών και οικότουριστικών δραστηριοτήτων, όπως είναι η αναρρίχηση, η ιππασία και η παρατήρηση άγριας ζωής.

**-Ποιος είναι ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη στήριξη των ορεινών περιοχών της Κύπρου; Υπάρχουν ευρωπαϊκά κονδύλια που αξιοποιούνται γι' αυτόν τον σκοπό;**

-Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη στήριξη των ορεινών περιοχών της Κύπρου μέσα από διάφορες πολιτικές, προγράμματα, χρηματοδοτικά εργαλεία και τεχνική υποστήριξη. Μέσω διαφόρων ευρωπαϊκών προγραμμάτων που υλοποιούνται από τα Υπουργεία μας και άλλους φορείς, οι ορεινές κοινότητες λαμβάνουν οικονομική ενίσχυση για έργα υποδομής, επιχειρηματικής ανάπτυξης και περιβαλλοντικής προστασίας. Μερικά από τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα που αξιοποιούνται είναι:

•Το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (NextGenerationEU): Χρηματοδοτεί έργα βελτίωσης υποδομών, προγράμματα για ψηφιακό μετασχηματισμό των ορεινών κοινοτήτων και στήριξη της πράσινης μετάβασης.

•Η Κοινοτική Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ): Παρέχονται ενισχύσεις στους αγρότες και τους κτηνοτρόφους με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας και τη διασφάλιση της αειφόρου διαχείρισης των φυσικών πόρων.

•Τα Προγράμματα LEADER (Κοινοτική Πρωτοβουλία για την Αγροτική Ανάπτυξη): Χρηματοδοτούνται τοπικά αναπτυξιακά σχέδια από Κοινοτικά Συμβούλια, συνεταιρισμούς, στήριξη μικρών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον αγροτουρισμό, τη βιοτεχνία και τη μεταποίηση τοπικών προϊόντων και προγράμματα για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και αναβάθμιση των παραδοσιακών χωριών.

•Επιπλέον, οι ορεινές περιοχές της Κύπρου μπορούν να επωφεληθούν από άλλα ευρωπαϊκά προγράμματα, όπως είναι το πρόγραμμα LIFE+ για την προστασία του περιβάλλοντος, το πρόγραμμα Horizon 2020 για την έρευνα και την καινοτομία, το πρόγραμμα Erasmus+ για την εκπαίδευση και τη νεολαία και το πρόγραμμα Πολιτική Συνοχής για τη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των

**«Η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας στις ορεινές περιοχές αποτελεί αδιαπραγμάτευτη προτεραιότητα.»**

περιφερειών. Τέλος, υπάρχει και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής

Ανάπτυξης και Ταμείο Συνοχής (2021–2027) ΕΤΠΑ, για την πράσινη μετάβαση με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα.

Καταβάλλουμε προσπάθειες έτσι ώστε να βελτιώσουμε και να απλοποιήσουμε τις διαδικασίες χρηματοδότησης τόσο των Ευρωπαϊκών όσο και των Εθνικών Προγραμμάτων για την καλύτερη αξιοποίησή τους.

**-Υπάρχουν νέες πρωτοβουλίες για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας στις ορεινές περιοχές;**

-Βεβαίως! Η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας στις ορεινές περιοχές αποτελεί αδιαπραγμάτευτη προτεραιότητα. Γι' αυτό, υπάρχουν μια σειρά από πρωτοβουλίες που στοχεύουν στη διατήρηση της μοναδικής φύσης και πανίδας των ορεινών περιοχών. Συγκεκριμένα:

•Προστασία Δικτύου Natura 2000: Οι ορεινές περιοχές της Κύπρου φιλοξενούν σημαντικούς οικοτόπους και είδη χλωρίδας και πανίδας που προστατεύονται από το ευρωπαϊκό δίκτυο Natura 2000.





• Προγράμματα αειφόρου διαχείρισης δασών και της Άγριας Ζωής: Επικεντρώνονται στην ενίσχυση της πρόληψης και αντιμετώπισης των δασικών πυρκαγιών και με προγράμματα αναδάσωσης περιοχών που επλήγησαν από πυρκαγιές, με φυτεύσεις ανθεκτικών και τοπικών ειδών δέντρων.

• Προστασία των ειδών πανίδας: Οι ορεινές περιοχές της Κύπρου φιλοξενούν μοναδικά είδη πανίδας, όπως το Αγρινό και τον Σπιζαετό. Υλοποιούνται προγράμματα για την προστασία αυτών των ειδών, μέσα από τη διατήρηση των οικοτόπων τους και την καταπολέμηση της λαθροθηρίας.

• Διατήρηση και Αποκατάσταση Οικοσυστημάτων: Με προγράμματα ανάπλασης και προστασίας ποταμών και υδροβιότοπων, για τη διατήρηση της φυσικής ροής του νερού και την υποστήριξη της βιοποικιλότητας και μείωσης της διάβρωσης του εδάφους.

• Ενίσχυση της Βιώσιμης Διαχείρισης Αποβλήτων και Ανανεώσιμης Ενέργειας:

• Δημιουργία σημείων ανακύκλωσης (μικρά πράσινα περίπτερα, μικρά πράσινα σημεία και κοινοτικοί Κομποστοποιητές), ώστε να μειωθούν τα απορρίμματα στις ορεινές περιοχές σε συνεργασία με δράσεις για την εξάλειψη των παράνομων Σκυβαλότοπων.

• Ενθάρρυνση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για την κάλυψη των αναγκών των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων.

• Προγράμματα Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης και Εκπαίδευσης, των κατοίκων και ιδιαίτερα των νέων σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος και διοργάνωση εθελοντικών δράσεων για καθαρισμό δασών, μονοπατιών της φύσης και ποταμών.

**-Πώς προωθείται η εκπαίδευση και η κατάρτιση των κατοίκων των ορεινών περιοχών, ώστε να μπορούν να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες ανάπτυξης;**

-Πράγματι, η εκπαίδευση και η κατάρτιση των κατοίκων των ορεινών περιοχών είναι καθοριστικής σημασίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας. Το Γραφείο του Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων σε συνεργασία με τα Υπουργεία και Υφυπουργεία, όπως και με το Κέντρο Παραγωγικότητας, την Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού και τον Οργανισμό Νεολαίας, «τρέχουν» διάφορες δράσεις μεταξύ των οποίων:

• Προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας στις ορεινές περιοχές, ώστε οι κάτοικοι να αναβαθμίσουν τις επαγγελματικές τους δεξιότητες.

• Διά βίου μάθηση: Προσφέρονται σεμινάρια και εργαστήρια που απευθύνονται σε όλες τις ηλικίες.

• Ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων: Υπάρχουν ειδικά προγράμματα για την εκμάθηση ψηφιακών δεξιοτήτων στους κατοίκους των ορεινών περιοχών, για την αξιοποίηση νέων τεχνολογιών, και το ηλεκτρονικό εμπόριο για την προώθηση των τοπικών προϊόντων. Χαρακτηριστικά να αναφέρω μία δράση που θα ξεκινήσει άμεσα και αποσκοπεί στην εκπαίδευση

στις ψηφιακές δεξιότητες, την ενίσχυση της παραγωγικότητας και την ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας των γυναικών της υπαίθρου.

Δράττομαι της ευκαιρίας να αναφέρω, επίσης, σχετικές δράσεις για τη βελτίωση της Σχολικής Εκπαίδευσης, όπως είναι:

• Η αναβάθμιση των σχολικών υποδομών στις ορεινές κοινότητες, με σύγχρονο εξοπλισμό και ψηφιακές τάξεις.

• Η ενίσχυση της τηλε-εκπαίδευσης, ώστε οι μαθητές/μαθήτριες να έχουν πρόσβαση σε εξειδικευμένα μαθήματα και εκπαιδευτικά προγράμματα, ανεξάρτητα από τη γεωγραφική τους θέση. Επίσης να είναι δυνατή η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, στις περιπτώσεις που η πρόσβαση στο σχολείο είναι αδύνατη λόγω καιρικών συνθηκών.

• Η δημιουργία τμημάτων σε Μαθήματα Κατεύθυνσης στα Λύκεια ακόμη και με δύο μαθητές και η επέκταση των ολοήμερων και θερινών σχολείων. Στόχος μας είναι να δημιουργήσουμε ίσες ευκαιρίες για εκπαίδευση και κατάρτιση για όλους τους κατοίκους των ορεινών περιοχών, ώστε να μπορούν να αναπτύξουν τις δεξιότητες τους, να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής τους και να συμβάλουν στην ανάπτυξη των κοινοτήτων τους.

**«Είμαι σίγουρος ότι με τους νέους μας μπορούμε να ξεπεράσουμε τις προκλήσεις και να χτίσουμε ένα καλύτερο αύριο για τις ορεινές μας κοινότητες, γεμάτο ευκαιρίες για αυτούς και τις επόμενες γενιές.»**

**-Ποιο είναι το όραμά σας για τις ορεινές κοινότητες της Κύπρου τα επόμενα χρόνια;**

-Το όραμά μας είναι οι ορεινές κοινότητες της Κύπρου να γίνουν ζωντανά, ακμάζοντα, βιώσιμα και ελκυστικά μέρη για διαβίωση, εργασία και επισκέψεις, προσφέροντας ποιότητα ζωής στους κατοίκους και ευκαιρίες ανάπτυξης για τις νέες γενιές. Θέλουμε να δούμε τα χωριά μας να ευημερούν, διατηρώντας παράλληλα την αυθεντικότητά τους, την πολιτιστική τους ταυτότητα και το φυσικό τους περιβάλλον. Για να πετύχουμε αυτό το όραμα, χρειάζεται η συνεργασία όλων των φορέων και όλων των κατοίκων των ορεινών περιοχών, ιδιαίτερα των νέων, γιατί χρειαζόμαστε νέες ιδέες και καινοτόμες λύσεις. Είμαι σίγουρος ότι με τους νέους μας μπορούμε να ξεπεράσουμε τις προκλήσεις και να χτίσουμε ένα καλύτερο αύριο για τις ορεινές μας κοινότητες, γεμάτο ευκαιρίες για αυτούς και τις επόμενες γενιές.

Σας ευχαριστώ και πάλι για την φιλοξενία και την ευκαιρία να μοιραστώ μαζί σας τις σκέψεις μου.

**-Εμείς ευχαριστούμε για τα τόσο σημαντικά που μοιραστήκατε μαζί μας. Είναι σπουδαίο να υπάρχουν άνθρωποι σας κι εσάς με όραμα για τον τόπο μας, που όχι μόνο θα σχεδιάσουν, αλλά και που θα κάνουν πράξη τις υποσχέσεις τους για το κοινό καλό και για τους/τις νέους/νέες.**



# Όταν η ισότητα γίνεται πολυ...

## Οι προκλήσεις για τη γυναίκα σ...

### ΑΠΟΨΗ

από την Ανθή Σάββα ΣΤ01



Παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί τα τελευταία χρόνια, μια προσεκτική ματιά γύρω μας αποκαλύπτει ότι η παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εξακολουθεί να αποτελεί ανοιχτή πληγή για την ανθρωπότητα και τις αρχές του κράτους δικαίου. Σε πολλές μουσουλμανικές χώρες, οι γυναίκες παραμένουν αόρατες, περιορισμένες πίσω από κλειστές πόρτες, χωρίς πρόσβαση στην εκπαίδευση και την εργασία. Οι γυναικοκτονίες αποτελούν ντροπή για τη σύγχρονη κοινωνία, η οποία, αν και εκφράζει αγανάκτηση, αδυνατεί να εξαλείψει τις προκαταλήψεις και τον σκοταδισμό που συνεχίζουν να καταδυναστεύουν εκατομμύρια ζωές.

Παρά τη σταδιακή πρόοδο, οι γυναίκες εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν σοβαρές προκλήσεις σε πολλούς τομείς της ζωής τους. Στον επαγγελματικό χώρο, αντιμετωπίζουν διακρίσεις και ανισότητες τόσο στην ανέλιξή τους όσο και στις αποδοχές τους, ενώ η παρουσία τους σε θέσεις εξουσίας παραμένει περιορισμένη. Σύμφωνα με έρευνα της McKinsey το 2018, με τίτλο «Women in the Workplace 2018», η προώθηση της ισότητας των φύλων στον εργασιακό χώρο δεν έχει παρουσιάσει ουσιαστική πρόοδο. Το ποσοστό των γυναικών σε υψηλόβαθμες θέσεις παραμένει εξαιρετικά χαμηλό, ενώ ένα μεγάλο μέρος του γυναικείου πληθυσμού συνεχίζει να πλήττεται από την ανεργία.

Την ίδια στιγμή, εκατομμύρια γυναίκες παγκοσμίως βιώνουν καθημερινά μορφές βίας, παρενόχλησης και εμπορίας, αντιμετωπιζόμενες ως κατώτερα όντα. Σε πολλές φτωχές χώρες, τους στερείται η πρόσβαση στην εκπαίδευση και την ιατρική περίθαλψη, ενώ οι κοινωνικές επιταγές τους αφαιρούν το δικαίωμα να εκφράσουν τη γνώμη τους ακόμα και για βασικά ζητήματα της ζωής τους, όπως η ενδυμασία ή η επιλογή συντρόφου. Σε αρκετές περιπτώσεις, ανήλικα κορίτσια γίνονται αντικείμενο συναλλαγών, καθώς οι οικογένειές τους τα χρησιμοποιούν ως μέσο οικονομικού οφέλους.

Οι παραπάνω καταστάσεις είναι αποτέλεσμα βαθιά ριζωμένων κοινωνικών αντιλήψεων που ευνοούν την κυριαρχία του ανδρικού φύλου, καθώς και της ανεπάρκειας νομοθετικών πλαισίων που θα μπορούσαν να αποτρέψουν τέτοια φαινόμενα. Οι επιπτώσεις είναι πολυδιάσπατες: οι γυναίκες στερούνται βασικά ανθρώπινα δικαιώματα, αδυνατούν να αξιοποιήσουν τις δυνατότητές τους, και βιώνουν σωματικές και ψυχολογικές επιπτώσεις από την έμφυλη βία.

Για να βγει η ανθρωπότητα από το αδιέξοδο στο οποίο έχει περιέλθει, απαιτούνται αυστηρότερα νομοθετικά μέτρα που θα εφαρμόζονται με συνέπεια. Η εκπαίδευση διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στην καταπολέμηση των στερεοτύπων και την προώθηση της ισότητας των φύλων. Είναι απαραίτητο τα εκπαιδευτικά συστήματα να καλλιεργούν τη συνείδηση της ισότητας και να προωθούν τη δικαιοσύνη μεταξύ των φύλων.

Η μάχη για την ισότητα των φύλων δεν είναι μόνο γυναικείο ζήτημα. Ολόκληρη η κοινωνία καλείται να αφυπνιστεί και να αγωνιστεί για τη δημιουργία ενός κόσμου, όπου τα δικαιώματα όλων θα γίνονται σεβαστά και η ισότητα δεν θα αποτελεί πλέον ουτοπική έννοια, αλλά αδιαμφισβήτητη πραγματικότητα. Ας ελπίσουμε για καλύτερες μέρες!



## Η κ. Τζόζη Χριστοδούλου Επίτροπος των Φύλων, απαντά στις ερωτ...

**-Κυρία Επίτροπε, σας ευχαριστούμε που ανταποκριθήκατε με το τόσο βεβαρυμένο πρόγραμμά σας στην πρόσκλησή μας για τη σημερινή συνέντευξη. Θα θέλαμε να ξεκινήσουμε με το εξής ερώτημα: Πώς αξιολογείτε την πρόοδο της Κύπρου όσον αφορά στην ισότητα των φύλων τα τελευταία χρόνια;**

-Πιστεύω πως η ένταξή μας στην Ευρωπαϊκή οικογένεια, το 2004, έχει συμβάλει σημαντικά στην πρόοδο της χώρας μας στα θέματα ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών. Διαχρονικά, γίνονταν και συνεχίζουν να γίνονται προσπάθειες, με στόχο την επιτάχυνση της προώθησης της ισότητας των φύλων. Σύμφωνα με διεθνείς και ευρωπαϊκές εκθέσεις, η Κύπρος σημειώνει βελτίωση σε ό,τι αφορά την ισότητα των φύλων. Συγκεκριμένα, το 2024, το World Economic Forum αναβάθμισε τη χώρα μας κατά 20 θέσεις σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο (84η από 106η) ενώ τα Ηνωμένα Έθνη, στην έκθεση για τους βιώσιμους στόχους ανάπτυξης και ισότητα των φύλων, κατέταξαν την Κύπρο 39η ανάμεσα σε 106 χώρες. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο και σύμφωνα με την Έκθεση του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Ισότητας των Φύλων (EIGE), στον Δείκτη Ισότητας των Φύλων για το έτος 2024, η Κύπρος αναβαθμίστηκε στην 20η θέση ανάμεσα στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), σε σύγκριση με την 21η θέση που κατείχε το 2023. Οι πιο πάνω εκθέσεις επιβεβαιώνουν τη σταθερή πρόοδο που σημειώνει η χώρα μας στον τομέα της ισότητας των φύλων. Την ίδια στιγμή, μας δίνουν μια κατεύθυνση ως προς το πώς προχωράμε για περαιτέρω βελτίωση της κατάστασης.



τέλεια...

στον 21ο αιώνα



τος Ισότητας  
ήσεις μας.

-Η ένταξή μας στην ευρωπαϊκή οικογένεια έχει συμβάλει σημαντικά στην πρόοδο της χώρας μας στα θέματα ισότητας.

-Η παιδεία είναι πυλώνας-κλειδί για την αλλαγή κουλτούρας.

-Ο τομέας «εξουσία» είναι εκείνος που χρειάζεται να ενισχύσουμε περισσότερο.



από τις Αναστασία Φυντανή και Άντρια Τόσκα ΣΤ01

καθοδηγούν τα παιδιά στην επιλογή κατεύθυνσης σύμφωνα με τις επιθυμίες και τις δεξιότητές τους και όχι το φύλο τους. Στο ίδιο πνεύμα, υλοποιούμε εκστρατείες με προσωπικές ιστορίες γυναικών-προτύπων που διαπρέπουν σε «ανδροκρατούμενους» τομείς, όπως είναι η τεχνολογία και η ναυτιλία. Με αυτόν τον τρόπο, ενθαρρύνονται κορίτσια να ακολουθήσουν τα βήματά τους. Προσπαθούμε, στην ουσία, να καταρρίψουμε στερεότυπα που δημιουργούν «ανδροκρατούμενα» και «γυναικοκρατούμενα» επαγγέλματα, γιατί με αυτόν τον τρόπο στερούμε την επιλογή σε κορίτσια και αγόρια να ενισχύσουν τις ικανότητές τους, μακριά από στερεότυπα. Κάθε αγόρι και κορίτσι έχει δικαίωμα να κυνηγήσει το όνειρο του/της, να σπουδάσει και να εργαστεί σε όποιον τομέα επιθυμεί, χωρίς προκαταλήψεις και διακρίσεις στη βάση του φύλου του/της. Ακόμα μια δράση μας, σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας, είναι ο ετήσιος διαγωνισμός συγγραφής δοκιμίου με θέμα: «Τι θα άλλαζα εάν ήμουν Υπουργός/Υφυπουργός για μία μέρα». Ο διαγωνισμός απευθύνεται σε μαθήτριες της Γ' τάξης Λυκείων (Δημόσιων και Ιδιωτικών Σχολείων Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης) και Τεχνικών Σχολών. Στόχος του διαγωνισμού είναι η ενθάρρυνση των κοριτσιών για ενεργό συμμετοχή στα κέντρα λήψης αποφάσεων, ώστε η εκπροσώπηση των φύλων να είναι δικαιότερη.

Αναφορικά με τα πανεπιστήμια, θα περιοριστώ στην έμφυλη βία. Θεωρούμε καθοριστικό τον ρόλο τους στην πρόληψή της. Γι' αυτό δίνουμε έμφαση στον τομέα της ενημέρωσης, ως μέτρο πρόληψης. Ένα παράδειγμα αφορά το σεμινάριο που διοργανώσαμε και στο οποίο συμμετείχαν εκπρόσωποι επτά (7) κυπριακών πανεπιστημίων από τις μονάδες διαφορετικότητας και ισότητας που έχουν δημιουργηθεί στα πανεπιστήμια αυτά. Στόχος ήταν οι συμμετέχουσες/συμμετέχουσες να αναπτύξουν ικανότητες κατανόησης των εννοιών που σχετίζονται με την έμφυλη βία και των επιπτώσεών της στην ακαδημαϊκή κοινότητα, καθώς και να αξιοποιήσουν εργαλεία ή να δημιουργηθούν νέα εργαλεία που θα φέρουν στην επιφάνεια το φαινόμενο στον ερευνητικό/ακαδημαϊκό χώρο, ώστε να αντιμετωπιστεί ριζικά.

**-Ποιοι τομείς (εκπαίδευση, εργασία, πολιτική, κοινωνία) παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη ανισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών;**

Όπως επιβεβαιώνει και η τελευταία έκθεση του EIGE, ο τομέας «εξουσία» είναι εκείνος που χρειάζεται να ενισχύσουμε περισσότερο. Επίσης, στο θέμα «χρόνος» υπάρχει μεγαλύτερο χάσμα μεταξύ των δύο φύλων, με τις γυναίκες να έχουν πολύ λιγότερο χρόνο στη διάθεση τους για τον εαυτό τους και την επαγγελματική τους εξέλιξη, εξαιτίας των πολλαπλών ρόλων που η κοινωνία τους αναθέτει, κυρίως της φροντίδας παιδιών, ηλικιωμένων συγγενών και του νοικοκυριού. Από πλευράς κυβέρνησης, έχουν γίνει και συνεχίζουν να γίνονται σημαντικά βήματα προς την ορθή κατεύθυνση σε αυτούς τους τομείς, όπως μεταξύ άλλων, η δημιουργία και η περαιτέρω ενίσχυση υφιστάμενων δομών φροντίδας και βρεφονηπιακών σταθμών.

Παρά την χαμηλή γενική επίδοσή μας στον τομέα «εξουσία», είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι η συμμετοχή γυναικών στο Υπουργικό Συμβούλιο ανέρχεται στο 37,7%, το υψηλότερο μέχρι σήμερα στην ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας. Γίνεται, επίσης, συνειδητή προσπάθεια για ισότιμη εκπροσώπηση στα Διοικητικά Συμβούλια (ΔΣ) ημικρατικών οργανισμών, όπου οι γυναίκες φτάνουν σήμερα το 35,7% στις θέσεις Προέδρων και Αντιπροέδρων. Ιδιαίτερα χαμηλή είναι η εκπροσώπηση γυναικών στη Βουλή των Αντιπροσώπων (14,3%), στην τοπική αυτοδιοίκηση (10,3% των δημάρχων και 16,9% των δημοτικών συμβούλων) ενώ στο Ευρωκοινοβούλιο η Κύπρος δεν έχει γυναικεία εκπροσώπηση. (>>23)

**Πώς βλέπετε την κατάσταση της ισότητας των φύλων στα σχολεία και τα πανεπιστήμια της Κύπρου;**

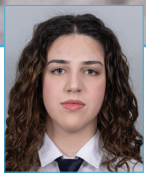
Η παιδεία, ως ευρύτερη έννοια, είναι πυλώνας-κλειδί για την αλλαγή κουλτούρας που αφορά στην ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών. Συνεπώς, η εκπαίδευση διαδραματίζει σημαντικό ρόλο προς αυτή την κατεύθυνση και είναι σημαντικό από νωρίς τα παιδιά να εκπαιδεύονται σε θέματα σεβασμού και ισότητας. Μέσα από τις συζητήσεις που έχω με μαθητές και μαθήτριες στα Γυμνάσια και Λύκεια, διαπιστώνω πως υπάρχει η ορθή αντίληψη της έννοιας της ισότητας των φύλων και περισσότερη αντίσταση σε παραδοσιακές αντιλήψεις που αφορούν τους ρόλους των δυο φύλων. Την ίδια στιγμή, όμως, υπάρχει και αντίσταση στην αλλαγή των αντιλήψεων που θέλουν βαθιά ενισχυμένα στερεότυπα, να παραμένουν άκαμπτα. Γι' αυτό και στη Στρατηγική που υλοποιούμε για την ισότητα των φύλων εντάξαμε δράσεις ειδικά για τα σχολεία. Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου έχει επίσης διαμορφώσει πλάνο δράσης για την ισότητα των φύλων με ουσιαστικές δράσεις. Παράλληλα, λειτουργοί του Γραφείου μου και εγώ προσωπικά επισκεπτόμαστε συχνά σχολεία και συζητάμε με μαθητές και μαθήτριες για την ισότητα των φύλων, ακούμε τις ανησυχίες και τα βιώματά τους και τα λαμβάνουμε υπόψη στον καθορισμό πολιτικής.

Μια σημαντική δράση μας στα σχολεία αφορά στους/στις καθηγητές/καθηγήτριες Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής, οι οποίοι/-ες από τη φετινή χρονιά τυγχάνουν ειδικής εκπαίδευσης, έτσι ώστε να



# Σανατόριο Κυπερούντας

Το έργο που άλλαξε τα επιδημιολογικά δεδομένα της Κύπρου



από την Άντρια Τόσκα ΣΤ01

Το Σανατόριο Κυπερούντας, ένα από τα σημαντικότερα έργα στον τομέα της υγείας στην Κύπρο, αποτέλεσε σημείο αναφοράς για την αντιμετώπιση της φυματίωσης στη χώρα. Χτισμένο σε μια τοποθεσία στρατηγικής σημασίας, το Σανατόριο λειτούργησε για δεκαετίες ως κέντρο νοσηλείας και αποκατάστασης ασθενών, προσφέροντας ελπίδα και θεραπεία σε μια εποχή που η φυματίωση θέριζε ζωές.

## Ένα ιστορικό έργο

Τα Σανατόρια, ή αλλιώς Φθισιατρεία, σχεδιάστηκαν ως χώροι φροντίδας για ασθενείς με φυματίωση. Η φυματίωση, γνωστή και ως TB ή MTB (συντομογραφία του *Mycobacterium tuberculosis*), είναι μια μολυσματική νόσος που προσβάλλει κυρίως τους πνεύμονες, αλλά μπορεί να επηρεάσει και άλλα όργανα. Πριν την εισαγωγή της φαρμακευτικής αγωγής, η νόσος ήταν συχνά θανατηφόρα, με ποσοστά θνησιμότητας που ξεπερνούσαν το 50%. Λόγω της υψηλής μεταδοτικότητας και της απουσίας αποτελεσματικής θεραπείας, κρίθηκε αναγκαία η λήψη άμεσων μέτρων για τον έλεγχο της εξάπλωσης της νόσου, γεγονός που οδήγησε στη δημιουργία Σανατορίων σε διάφορες χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου. Η θεραπεία σε αυτά στηριζόταν στην αεροθεραπεία, την ισορροπημένη διατροφή και την ανάπαυση, ώστε το ανοσοποιητικό σύστημα των ασθενών να ενισχυθεί και το ίδιο να αντιδράσει και να καταπολεμήσει τη νόσο.

Το πρώτο Σανατόριο της Κύπρου ιδρύθηκε το 1925 στη Λευκωσία, στο δάσος της Αθαλάσσας. Ωστόσο, οι ανεπαρκείς υποδομές, η περιορισμένη χωρητικότητα (μόλις 50 κλίνες) και οι μη ιδανικές κλιματολογικές συνθήκες ανέδειξαν την ανάγκη για μια πιο οργανωμένη δομή. Το 1934, με την αύξηση των κρουσμάτων φυματίωσης και την υπερπλήρωση του Σανατορίου Αθαλάσσας, ξεκίνησαν οι πρώτες συζητήσεις για την ανέγερση ενός νέου σανατορίου.

Το 1936, η Διεθνής Ένωση Αντιμετώπισης της Φυματίωσης απέστειλε στην Κύπρο τον διακεκριμένο φυματιολόγο Dr. Noel Bardswell, συνοδευόμενο από τη νοσηλεύτρια Jays, με σκοπό να αξιολογήσουν την κατάσταση και να προτείνουν λύσεις. Ξεκίνησαν έρευνες και διαβουλεύσεις για ανεύρεση της καταλληλότερης τοποθεσίας. Παρά τις σθεναρές αντιδράσεις των κατοίκων, που φοβούνταν τη μεταδοτικότητα της ασθένειας, το 1937 επιλέχθηκε η Κυπερούντα ως το ιδανικό σημείο, καθώς προσέφερε τις καλύτερες κλιματολογικές συνθήκες στη Μέση Ανατολή. Η περιοχή «Λιβάδι» της Κυπερούντας ήταν ιδανική, καθώς βρισκόταν κοντά σε δρόμο, προστατευόταν από τους βόρειους ανέμους και διέθετε ανοιχτό νότιο προσανατολισμό.

## Η ανέγερση και η αποδοχή από την κοινότητα

Η προκατάληψη, ο φόβος και η έλλειψη ενημέρωσης δυσχέραναν τις προσπάθειες ανέγερσης του Σανατορίου. Καταλυτικό ρόλο διαδραμάτισε ο προοδευτικός κοινοτάρχης Κυπερούντας, Γεώργιος Φάκας, ο οποίος, παρά τις απειλές κατά της ζωής του, δώρισε τη γη και προώθησε τη διαδικασία. Με την πάροδο του χρόνου, οι κάτοικοι όχι μόνο αποδέχτηκαν το έργο, αλλά αναγνώρισαν τη σημασία του για τη δημόσια υγεία. Πολλοί εργάστηκαν ως επιστάτες, εργάτες και αργότερα ως προσωπικό υγείας του Σανατορίου.

Το 1939 τέθηκε ο θεμέλιος λίθος και το έργο ολοκληρώθηκε το 1942. Με δυναμικότητα 100 κλινών, αποτέλεσε το μεγαλύτερο και πιο σύγχρονο Σανατόριο της Κύπρου. Η θεραπεία βασιζόταν σε τρεις βασικούς άξονες: τις ευνοϊκές περιβαλλοντικές συνθήκες, τη σωστή διατροφή και την ξεκούραση, αυξάνοντας τα ποσοστά ανάρρωσης των ασθενών.

## Η εξέλιξη του Σανατορίου

Ο ρόλος του Σανατορίου Κυπερούντας δεν περιορίστηκε στη φυματίωση. Αργότερα, μετατράπηκε σε κέντρο θεραπείας για μεταλλωρύχους του Αμιάντου, οι οποίοι υπέφεραν από πνευμονοκονίαση λόγω έκθεσης σε επικίνδυνες ουσίες. Το 1953, προστέθηκε νέα πτέρυγα για τη φιλοξενία παιδιών από τη Γερμανία που έπασχαν από άσθμα, καθώς το κλίμα της Κυπερούντας θεωρήθηκε ιδιαίτερα ευεργετικό. Μετά το 1974, με τη σταδιακή μείωση των κρουσμάτων φυματίωσης, το Σανατόριο μετατράπηκε σε Περιφερειακό Νοσοκομείο Κυπερούντας, συνεχίζοντας να εξυπηρετεί την τοπική κοινότητα και να αποτελεί σημείο αναφοράς για τη δημόσια υγεία στην Κύπρο.

## Ένα σύμβολο της ιατρικής προόδου

Η συμβολή του Σανατορίου Κυπερούντας στη μείωση της θνησιμότητας από φυματίωση υπήρξε καθοριστική. Σήμερα, η φυματίωση είναι ιάσιμη χάρη στην πρόοδο της ιατρικής, αλλά το Σανατόριο παραμένει ένα ιστορικό μνημείο που υπενθυμίζει τη σημασία της έρευνας και των στρατηγικών δημόσιας υγείας. Η ιστορία του αποτελεί παρακαταθήκη για τις μελλοντικές γενιές και ένα ζωντανό παράδειγμα της ανθρώπινης προσπάθειας στην αντιμετώπιση των λοιμωδών νοσημάτων.





Ο νοσηλευτής Χριστόδουλος Παπαδόπουλος  
μεταξύ ασθενών και συγγενών τους στο Σανατόριο Κυπερούντας (πηγή Ιωάννης Φάκας)

**-Σε ποια χρονική περίοδο εργαστήκατε στο Σανατόριο της Κυπερούντας;**

Εργάστηκα στο Σανατόριο από το 1949 μέχρι την αφυπηρέτησή μου.

**-Ποια ήταν η ειδικότητά σας και οι κύριες αρμοδιότητές σας;**

Ξεκίνησα ως εργάτης, αλλά στη συνέχεια φοίτησα στη Σχολή Νοσοκόμων. Δούλεψα για τρία χρόνια στη Λευκωσία και έπειτα εκπαιδεύτηκα στο Χημείο. Μετά από τριάνμισι χρόνια επέστρεψα στην Κυπερούντα. Από τότε εργάστηκα ως νοσοκόμος και χημικός στο Σανατόριο, ενώ παράλληλα ήμουν το «δεξί χέρι» του γιατρού κατά τη διάρκεια των χειρουργείων. Επιπλέον, λόγω έλλειψης προσωπικού, ήμουν και ο οδηγός του ασθενοφόρου.

**-Πώς ήταν η καθημερινή ζωή των ασθενών μέσα στο Σανατόριο;**

Όταν οι ασθενείς έφταναν, έπρεπε να παραμείνουν στο κρεβάτι για μερικές ημέρες. Στη συνέχεια, τους επιτρεπόταν να κινούνται μόνο μέσα στους χώρους του Σανατορίου. Όταν η θεραπεία τους προχωρούσε και οι εξετάσεις έδειχναν σημάδια ανάρρωσης, μπορούσαν να βγαίνουν για έναν σύντομο περίπατο εκτός Σανατορίου, κάθε απόγευμα. Πολλοί περνούσαν τον χρόνο τους στις βεράντες, παίζοντας τάβλι ή κάνοντας παρέα μεταξύ τους, προσπαθώντας να διατηρήσουν την ψυχική τους υγεία και αισιοδοξία.

**-Πώς καλύπτονταν τα βιοποριστικά έξοδα των ασθενών;**

Στο Σανατόριο υπήρχαν εργάτες οι οποίοι ασχολούνταν με την κτηνοτροφία και τη γεωργία για να εξασφαλίζουν τρόφιμα. Επίσης,

το προσωπικό μετέβαινε στις πόλεις για να προμηθεύεται τα απαραίτητα είδη διατροφής. Πολλά έξοδα καλύπτονταν από το κράτος μέσω κονδυλίων, ενώ υπήρχε και κάποια υποστήριξη από δωρεές και φιλανθρωπικές οργανώσεις.

**-Πώς επηρέαζε το ορεινό περιβάλλον και το κλίμα της Κυπερούντας την υγεία των ασθενών;**  
Το ορεινό περιβάλλον και το κλίμα της Κυπερούντας είχαν ιδιαίτερα ευεργετική επίδραση στην υγεία των ασθενών, ειδικά στο αναπνευστικό τους σύστημα. Ο καθαρός, δροσερός αέρας του βουνού διευκόλυνε την αναπνοή και συνέβαλε σημαντικά στην ανάρρωση των φυματικών, μειώνοντας τον βήχα και τα αναπνευστικά προβλήματα. Επιπλέον, το Σανατόριο ήταν χτισμένο στρατηγικά, σε σημείο που το έβλεπε ο ήλιος από την ανατολή μέχρι τη δύση, προσφέροντας άφθονο φυσικό φως που ενίσχυε την ψυχική τους υγεία. Η τοποθεσία μέσα στο δάσος και η εκπληκτική θέα στο πανέμορφο τοπίο συνέβαλαν στην ηρεμία και στην καλή ψυχολογία των ασθενών, στοιχεία που παίζουν καθοριστικό ρόλο στην ανάρρωση.

**-Ποιες ήταν οι σχέσεις μεταξύ του προσωπικού και των ασθενών; Υπήρχε συναισθηματικό δέσιμο;**

Υπήρχε ισχυρό συναισθηματικό δέσιμο ανάμεσα στο προσωπικό και τους ασθενείς. Αναπτύσσονταν φιλίες, ενώ δεν έλειψαν και οι περιπτώσεις όπου κάποιοι ασθενείς ερωτεύτηκαν μέλη του προσωπικού. Μετά την ανάρρωσή τους, αρκετοί ασθενείς αποφάσισαν να μείνουν μόνιμα στην Κυπερούντα και δημιούργησαν οικογένειες. Όταν, όμως, κάποιος ασθενής έχανε τη μάχη με την αρρώστια, το προσωπικό βίωνε πραγματική θλίψη, καθώς τους έβλεπαν ως φίλους και οικογένεια.

## Συνέντευξη Χριστόδουλος Παπαδόπουλος, πρώην νοσηλευτής στο Σανατόριο Κυπερούντας

**-Πώς αντιμετώπιζε η κοινωνία της εποχής τους νοσοκόμους και τους ασθενείς του Σανατορίου;**  
Αρχικά, οι κάτοικοι της Κυπερούντας ανησυχούσαν για την ίδρυση του Σανατορίου, πιστεύοντας ότι η παρουσία του θα έφερνε τη νόσο στο χωριό. Με την παρέμβαση του τότε κοινοτάρχη το Σανατόριο λειτούργησε, δημιουργώντας πολλές θέσεις εργασίας για τους χωριανούς. Κανένας κάτοικος δεν προσβλήθηκε από φυματίωση, πιθανώς επειδή ανέπτυξαν αντισώματα λόγω της καθημερινής επαφής τους με το περιβάλλον του Σανατορίου. Αντίθετα, η ευρύτερη κοινωνία αντιμετώπιζε με φόβο και προκατάληψη τους ασθενείς και τους νοσοκόμους, κρατώντας αποστάσεις λόγω του φόβου μετάδοσης της νόσου.

**-Αυτοί που δεν κατάφερναν να θεραπευτούν και πέθαιναν, πού θάβονταν; Τους έπαιρναν οι συγγενείς για ταφή;**

Οι φυματικοί είχαν δικό τους, ξεχωριστό νεκροταφείο, στην περιοχή του Καρβουνά. Όταν αυτό καταστράφηκε, άρχισαν να θάβονται στο νεκροταφείο της Κυπερούντας. Οι συγγενείς σπάνια παρευρίσκονταν στις κηδείες, καθώς υπήρχε κοινωνικό στίγμα. Πολλοί ασθενείς είχαν εισαχθεί ανώνυμα για να προστατεύσουν την οικογένειά τους από τον κοινωνικό στιγματισμό, γι' αυτό και κάποιοι τάφοι έμειναν χωρίς ονόματα.

**-Ποια ήταν η διαδικασία μεταφοράς και ταφής των νεκρών φυματικών;**

Η διαδικασία ήταν παρόμοια με κάθε άλλη ταφή, με τη διαφορά ότι δεν γινόταν εκκλησιαστική λειτουργία. Οι νεκροί καλύπτονταν με λευκά σεντόνια και μεταφέρονταν απευθείας στο κοιμητήριο, συνοδευόμενοι από το προσωπικό και τον ιερέα.

**-Τι αισθάνεστε σήμερα όταν σκέφτεστε την εποχή που εργαστήκατε στο Σανατόριο;**

Όταν σκέφτομαι εκείνη την εποχή, με κατακλύζουν ανάμεικτα συναισθήματα. Από τη μια, νιώθω περηφάνια που βοήθησα ανθρώπους σε μια δύσκολη περίοδο, όταν η φυματίωση προκαλούσε φόβο και πόνο. Ήμασταν η ελπίδα τους. Από την άλλη, νιώθω θλίψη, γιατί είδαμε πολλές απώλειες και πόνο. Οι συνθήκες ήταν δύσκολες και συχνά το μόνο που μπορούσαμε να προσφέρουμε ήταν παρηγοριά. Παρά τις δυσκολίες, αυτές οι εμπειρίες διαμόρφωσαν τον χαρακτήρα μου και μου έμαθαν την αξία της ανθρωπιάς και της προσφοράς.



# Η Πιτσιλιά στον Εθνικοαπελευθερωτικό Αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α. (1955-1959): Τα κρησφύγετα της Ελευθερίας



από τον Παναγιώτη Παναγιώτου ΣΤ01

Φωτογραφία: Κρησφύγετο της Ε.Ο.Κ.Α. στα βουνά της Παπούτσας. Ανάμεσα σε άλλους αγωνιστές φιλοξένησε και τον Γρηγόρη Αυξεντίου.

Αναμφισβήτητα, η περιοχή της Πιτσιλιάς διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα του 1955-59. Ζωντανή απόδειξη αυτού αποτελούν τα κρησφύγετα που προσέφεραν καταφύγιο στους αγωνιστές και διασώζονται έως σήμερα ως ιστορικά μνημεία. Η γεωγραφική θέση της Πιτσιλιάς, με τα απομακρυσμένα και δύσβατα βουνά, την καθιστούσε ιδανική για τη δημιουργία κρησφυγέτων και βάσεων ανεφοδιασμού, επιτρέποντας στους αντάρτες να οργανώνουν αποτελεσματικά τις επιχειρήσεις τους. Τα περισσότερα από αυτά ήταν επιμελώς κρυμμένα στα βουνά του Τροόδους, κατασκευασμένα σε απόκρημνες πλαγιές, καλυμμένα από τη φυσική βλάστηση, ώστε να εξασφαλίζεται η προστασία των ανταρτών από τα αγγλικά στρατεύματα. Τα κρησφύγετα δεν ήταν απλώς καταφύγια, αλλά λειτουργούσαν και ως κέντρα στρατηγικού σχεδιασμού.

Ορισμένα κρησφύγετα βρίσκονταν σε αχυρώνες σπιτιών, σε σκαμμένα ταβάνια και τοίχους, χωρητικότητας μόλις ενός ατόμου, σε απρόσμενα σημεία που δεν θα μπορούσαν εύκολα να υποψιαστούν οι Άγγλοι. Η ευρηματικότητα των κατασκευαστών τους ήταν εντυπωσιακή, καθώς διαμόρφωναν τις κρυψώνες με τέτοιο τρόπο, ώστε να είναι αόρατες ακόμα και σε ενδελεχείς ελέγχους των κατακτητών. Οι αντάρτες παρέμεναν κρυμμένοι τη μέρα και κινούνταν τη νύχτα, εκμεταλλευόμενοι το σκοτάδι για να μην εντοπιστούν. Πολλές φορές, προκειμένου να επιβιώσουν, βασιζόνταν στη βοήθεια των κατοίκων της περιοχής, οι οποίοι, με κίνδυνο της ζωής τους, τους παρείχαν τροφή, ρουχισμό και πληροφορίες για τις κινήσεις των Άγγλων.

Ένα από τα πιο γνωστά κρησφύγετα της περιοχής είναι τα Λημέρια, τα οποία κατασκευάστηκαν το καλοκαίρι του 1955 από κατοίκους των Σπηλιών - Κουρδάλων και της Κυπερούντας, υπό την καθοδήγηση του Τομεάρχη Ρένου Κυριακίδη. Αποτελούσαν ένα σύστημα τριών κρησφυγέτων, αποθηκών, μαγειρείων και παρατηρητηρίων στην κορυφογραμμή του χωριού Κούρδαλι. Σε αυτά είχε εγκαταστήσει προσωρινά το στρατηγείο του ο αρχηγός της Ε.Ο.Κ.Α., Γεώργιος Γρίβας Διγενής, μαζί με δεκαοκτώ (18) αγωνιστές, από όπου κατεύθυνε επιχειρήσεις και οργάνωνε ενέδρες. Οι αντάρτες αξιοποιούσαν το φυσικό ανάγλυφο της περιοχής για να δρουν αιφνιδιαστικά εναντίον των Άγγλων και να αποφεύγουν τις εκτεταμένες εκκαθαριστικές επιχειρήσεις. Στις 11 Δεκεμβρίου 1955, τα Λημέρια περικυκλώθηκαν από Άγγλους στρατιώτες,

με τις δυνάμεις της Ε.Ο.Κ.Α. να τους καταφέρνουν σοβαρά πλήγματα στη μάχη των Σπηλιών. Μετά τη μάχη, τα αγγλικά στρατεύματα ανακάλυψαν και ανατίναξαν τα κρησφύγετα.

Στην Κακοπετριά, στην τοποθεσία «Βρυσί» της κορυφής «Πιτέρων», υπήρχε ένα κρησφύγετο που προστατεύονταν από την πυκνή βλάστηση, ενώ ένα άλλο βρισκόταν βορειοανατολικά της εκκλησίας του Αγίου Νικολάου Στέγης, στη θέση «Σσιακά», όπως αναφέρει ο ιστορικός Κ. Χαραλαμπίδης.

Ένα από τα σημαντικότερα κρησφύγετα του ήρωα Γρηγόρη Αυξεντίου βρισκόταν στην καρδιά του Παλαιχωρίου, δίπλα στην εκκλησία της Παναγίας Χρυσοπαντανάσας, στο υπόγειο του σπιτιού του Ανδρέα και της Μαρίτσας Καραολή. Κατασκευάστηκε με υπόδειξη του Αυξεντίου το καλοκαίρι του 1956 και φιλοξένησε πάνω από τριάντα πέντε (35) αγωνιστές. Ο Αυξεντίου συχνά κατέφευγε σε αυτό, διευθύνοντας επιχειρήσεις σε Λευκωσία, Λεμεσό και Λάρνακα. Βρισκόταν σε κοντινή απόσταση από τον αστυνομικό σταθμό Παλαιχωρίου, όπου στάθμευαν ισχυρές αγγλικές δυνάμεις.

Στο νοτιοανατολικό άκρο των Λαγουδερών, υπήρχε ένα κρησφύγετο στο σπίτι του Μιχαλάκη Ελευθερίου, κατασκευασμένο σε ένα κρυφό δωμάτιο με διπλό τοίχο. Το άνοιγμά του βρισκόταν πίσω από μια πλήρη στάμνα, όπως περιγράφει ο ίδιος ο κ. Ελευθερίου στο βιβλίο του «Οι θύμισες του Μπαταριά».

Στην Κυπερούντα, ένα κρησφύγετο που ανήκε στον ήρωα Χριστόδουλο Καννάουρο, ο οποίος δολοφονήθηκε εκεί από τους Άγγλους το 1958, έχει μετατραπεί σήμερα σε μουσείο. Ιδιαίτερης σημασίας ήταν και το κρησφύγετο στην τοποθεσία «Σκουρί» στον Αγρό. Επρόκειτο για ένα ορθογώνιο σκάμμα σε απόμερη βουνοπλαγιά, με θέα το μεγάλο δάσος του Αγρού. Στην Επταγώνια διατηρείται επίσης ένα κρησφύγετο της Ε.Ο.Κ.Α. ως ιστορικό μνημείο.

Η περιοχή της Πιτσιλιάς φιλοξενεί πολλά κρησφύγετα που έχουν ανακηρυχθεί μνημεία, διατηρώντας ζωντανή τη μνήμη του Αγώνα για την απελευθέρωση της Κύπρου. Η επίσκεψη σε αυτά αποτελεί μοναδική ευκαιρία να γνωρίσει κανείς την ιστορία και την κληρονομιά της περιοχής. Η προσφορά της Πιτσιλιάς στον αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α. είναι ανεκτίμητη, καθώς αποτέλεσε προπύργιο του ένοπλου αγώνα και έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην ιστορία της Κύπρου.



# Ευαγόρας Παλληκαρίδης, ο ήρωας μαθητής:



Σύμβολο αγωνιστικότητας και αυτοθυσίας από την Ανθή Σάββα ΣΤ01



Ο Ευαγόρας Παλληκαρίδης αποτελεί ένα αιώνιο σύμβολο αντίστασης και αγωνιστικότητας για τον κυπριακό ελληνισμό. Γεννήθηκε στις 27 Φεβρουαρίου 1938 στο χωριό Τσάδα της Πάφου και από νεαρή ηλικία έδειξε την αγάπη του για την πατρίδα, την ελευθερία και την ελληνική του ταυτότητα. Κατά τη διάρκεια των σχολικών του χρόνων, συμμετείχε ενεργά στους μαθητικούς αγώνες κατά της βρετανικής αποικιοκρατίας, διακρινόμενος για τον πατριωτισμό του και τη βαθιά του πίστη στα ιδανικά της ελευθερίας και της δικαιοσύνης.

Ωστόσο, ο Ευαγόρας δεν ήταν μόνο αγωνιστής, αλλά και ποιητής. Μέσα από τους στίχους του εξέφραζε τα συναισθήματά του, τη βαθιά του επιθυμία για ελευθερία και την αφοσίωσή του στον αγώνα. Ένα από τα πιο γνωστά του ποιήματα αποτυπώνει τη δίψα του για ανεξαρτησία:

Θα πάρω μια ανηφοριά,  
θα πάρω μονοπάτια,  
να βρω τα σκαλοπάτια  
που παν στη λευτεριά.

Θ' αφήσω αδέλφια, συγγενείς,  
τη μάνα, τον πατέρα,  
μέσα στα λαγκάδια πέρα  
και στις βουνοπλαγιές. [...]

Τώρα κι αν είναι χειμωνιά,  
θα 'ρθει το καλοκαίρι,  
τη λευτεριά να φέρει  
σε πόλεις και χωριά. [...]

Αυτοί οι στίχοι δεν είναι απλώς ποιητικοί – αντικατοπτρίζουν την απόλυτη αφοσίωσή του στον αγώνα και τη συνειδητή του επιλογή να

θυσιάσει για ένα ανώτερο ιδανικό. Για τον Ευαγόρα, η ελευθερία ήταν ένας δρόμος δύσβατος, αλλά γεμάτος νόημα και ελπίδα. Ως αποτέλεσμα, οι αγωνιστικές του πράξεις τον έφεραν αντιμέτωπο με το αποικιοκρατικό καθεστώς. Συνελήφθη και καταδικάστηκε σε θάνατο δι' απαγχονισμού σε ηλικία μόλις 19 ετών. Λίγο πριν την εκτέλεσή του, δήλωσε με θάρρος: «Ξέρω πως θα με κρεμάσουν. Δεν με πειράζει. Κάποτε πρέπει να πεθάνει κανείς για την πατρίδα του».

Η πιο πάνω φράση αποτελεί μια διαχρονική υπενθύμιση της πίστης, του θάρρους και της αυτοθυσίας του. Για τον Ευαγόρα, η αγάπη για την πατρίδα ξεπερνούσε τον ίδιο του τον εαυτό. Οι τελευταίες του λέξεις αποκαλύπτουν όχι μόνο την αποφασιστικότητά του, αλλά και την αίσθηση αθανασίας που τον διακατείχε, πιστεύοντας ότι η θυσία του δεν θα ήταν μάταιη.

Ως νέοι και μαθητές, μπορούμε να βρούμε στον Ευαγόρα Παλληκαρίδη μια πηγή έμπνευσης. Οι αξίες για τις οποίες αγωνίστηκε – η ελευθερία, η δικαιοσύνη και η αξιοπρέπεια – παραμένουν πάντοτε επίκαιρες. Σε μια εποχή που οι προκλήσεις της καθημερινότητας μοιάζουν ανυπέρβλητες, η ζωή και το παράδειγμά του μας διδάσκουν πως οι αρχές και τα ιδανικά πρέπει να καθοδηγούν τις πράξεις μας.

Η προσωπικότητα του Ευαγόρα μάς θυμίζει ότι οι αγώνες για ελευθερία, ισότητα και αλληλεγγύη δεν είναι ποτέ παρωχημένοι. Παρόλο που οι συνθήκες έχουν αλλάξει, οι νέοι οφείλουν να διατηρούν ζωντανή την ιστορική μνήμη και να υπερασπίζονται τα δικαιώματά τους, καθώς και τα δικαιώματα των συνανθρώπων τους. Χωρίς αυτά δεν υπάρχει ανθρωπότητα, δεν υπάρχει νόημα.

Ο Ευαγόρας Παλληκαρίδης δεν είναι απλώς ένας ήρωας του παρελθόντος. Είναι ένας φάρος αντίστασης, ένας ύμνος στην ελευθερία, μια υπενθύμιση ότι η δικαιοσύνη και η ανεξαρτησία είναι αγαθά που απαιτούν αγώνα, πίστη και θυσία. Είναι υπέρ-ιστορικό πρόσωπο, διότι πάντα θα μας καθοδηγεί στον δρόμο της αρετής, στον δρόμο της θυσίας.



# Υψηλάντης και Γρίβας

## ιστορική «συνομιλία»

### μελετώντας τις Προκηρύξεις τους



από την Ειρήνη Θεοχάρους ΣΤ01

**Ο** Αλέξανδρος Υψηλάντης και ο Γεώργιος Γρίβας Διγενής αποτέλεσαν σημαντικά κεφάλαια της Ελληνικής και Κυπριακής Ιστορίας. Μελετώντας τις προκηρύξεις των δύο ηγετών, Αλέξανδρου Υψηλάντη και Γεωργίου Γρίβα Διγενή, διαφαίνεται ξεκάθαρα το πάθος, η γενναιότητα και η αταλάντευτη πίστη τους στην ελευθερία. Οι δύο ηγέτες καλούν τον λαό τους σε εθνική αφύπνιση, ενθαρρύνοντάς τον να αντισταθεί απέναντι στον κατακτητή. Παρά τις αντιξοότητες, προβάλλουν την πίστη στη δικαιοσύνη του σκοπού τους και την ανωτερότητα του αγώνα τους, υποστηρίζοντας πως η ελευθερία δεν χαρίζεται, αλλά κατακτάται με θυσίες. Οι ομοιότητες στις προκηρύξεις τους είναι εντυπωσιακές, αποδεικνύοντας πως οι αρχές της ελευθερίας, της θυσίας και της εθνικής ενότητας παραμένουν αναλλοίωτες μέσα στον χρόνο.

#### 1.Κάλεσμα στον Αγώνα: Το Χρέος της Αντίστασης

Ο Υψηλάντης και ο Γρίβας απευθύνονται στους λαούς τους με λόγια εμπύχωσης και ενότητας, προτρέποντάς τους να ξεσηκωθούν ενάντια στον κατακτητή. Ο Υψηλάντης, στην προκήρυξή του, τονίζει ότι ο αγώνας των Ελλήνων δεν είναι μόνο εθνικός, αλλά και ιερός. Αναγνωρίζει ότι οι δυνάμεις τους είναι αριθμητικά κατώτερες, αλλά προβάλλει την ηθική υπεροχή της ελληνικής ψυχής έναντι της τυραννίας των Οθωμανών. Καλεί τους συμπατριώτες του να αψηφήσουν τον φόβο και να οπλιστούν με πίστη και θάρρος για τη δικαίωση του έθνους. Ο Γρίβας, ακολουθώντας την ίδια λογική, καλεί τους Κύπριους να εξεγερθούν κατά των Βρετανών αποικιοκρατών. Εξισώνει τον αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α. με τον αγώνα του 1821, κάνοντας εμφανή τη συνέχεια του ελληνικού έθνους. Παρουσιάζει τον αγώνα ως αναπόφευκτο και δίκαιο, τονίζοντας πως ο κατακτητής δεν

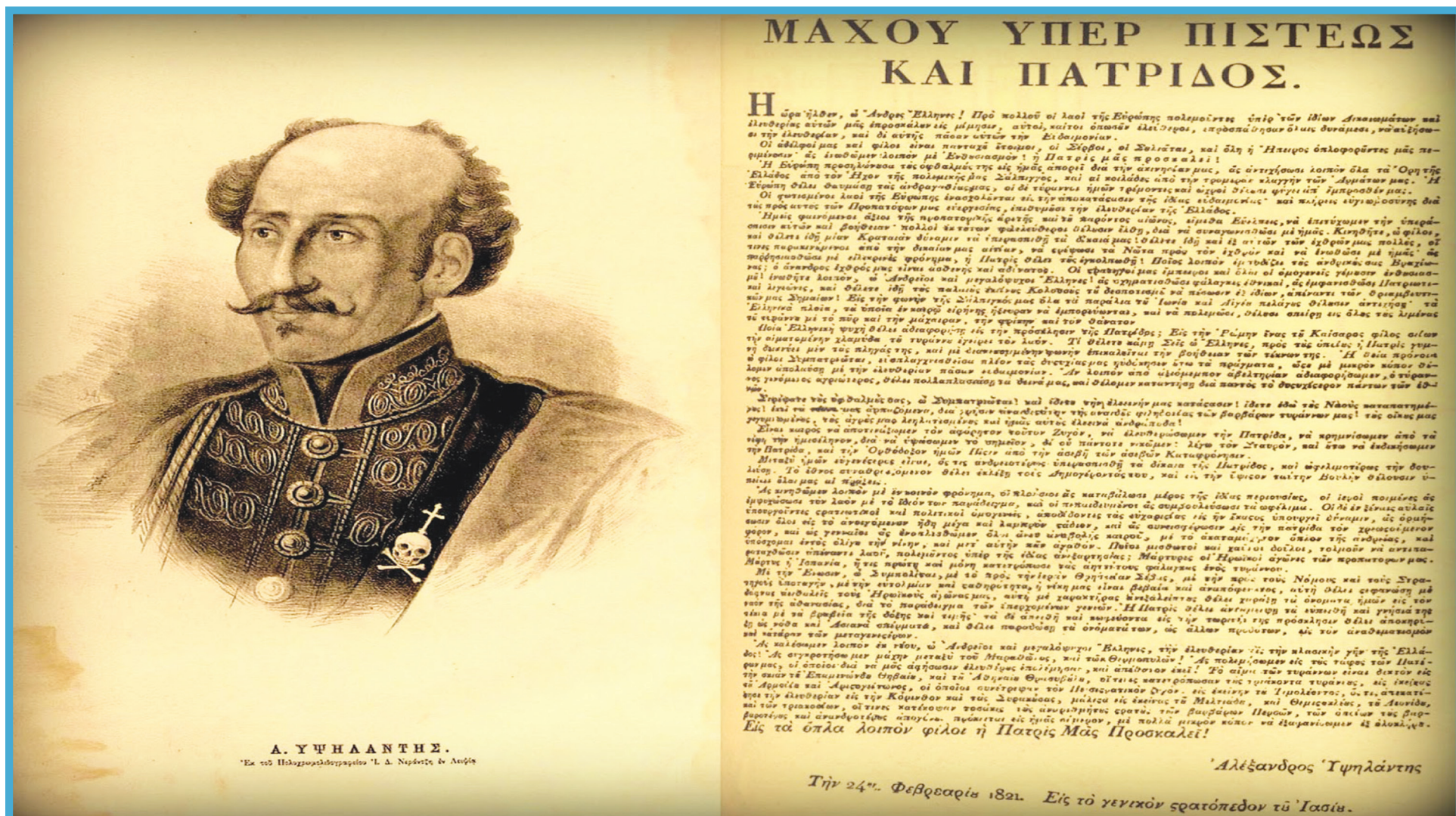
πρόκειται να αποχωρήσει ειρηνικά, παρά μόνο αν αντιμετωπίσει σθεναρή αντίσταση. Και οι δύο ηγέτες διαμηνύουν πως η ελευθερία δεν χαρίζεται, αλλά απαιτεί θυσίες. Ο πόλεμος δεν είναι απλώς στρατιωτική αναμέτρηση, αλλά πράξη τιμής και εθνικής αξιοπρέπειας.

#### 2.Υποστήριξη και Συμμαχίες: Η Δύναμη της Ενότητας

Ο ρόλος των συμμάχων είναι καθοριστικός και για τους δύο ηγέτες, οι οποίοι προβάλλουν τη συλλογική διάσταση του αγώνα τους. Ο Υψηλάντης, γνωρίζοντας τη στρατιωτική ισχύ της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, τονίζει πως ο ελληνικός αγώνας δεν είναι μεμονωμένος. Αναφέρεται στους Βαλκάνιους συμμάχους και ιδιαίτερα στους Σέρβους, υπογραμμίζοντας την κοινή τους επιθυμία για ανεξαρτησία. Επιπλέον, δίνει ιδιαίτερη έμφαση στους Σουλιώτες και Ηπειρώτες, γνωστούς για την πολεμική τους εμπειρία, παρουσιάζοντάς τους ως εγγυητές της επιτυχίας του αγώνα. Ο Γρίβας, από την άλλη, τονίζει πως οι Κύπριοι δεν είναι μόνοι τους στον αγώνα. Προβάλλει την υποστήριξη της Ελλάδας, επιδιώκοντας να ενισχύσει την πίστη των αγωνιστών. Το γεγονός ότι η Ε.Ο.Κ.Α. είχε στήριξη από μυστικές ελληνικές υπηρεσίες τονίζεται ως απόδειξη πως ο κυπριακός αγώνας αποτελεί εθνική υπόθεση και όχι μια τοπική εξέγερση. Και οι δύο ηγέτες υπογραμμίζουν πως η ενότητα του λαού και η συμμαχία με άλλους εθνικά συγγενείς λαούς είναι απαραίτητες για την επιτυχία του αγώνα.

#### 3. Ο Εχθρός: Τυραννία και Βία

Ο Υψηλάντης παρουσιάζει τους Οθωμανούς ως τυράννους, που για αιώνες καταπιέζουν τον ελληνικό λαό. Τους χαρακτηρίζει βάνουσους και



Α. ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ.

Έκ τῆς Παναγιωτομένης τοῦ Ἰ. Δ. Νικητῆς ἐν Ἀθήναις.

Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης

Τὴν 24<sup>ην</sup>. Φεβρουαρίου 1821. Εἰς τὸ γενικὸν στρατόπεδον τῆς Ἰασίου.



διεφθαρμένους, αποτυπώνοντας μια εικόνα απολυταρχίας και βαρβαρότητας. Ο Γρίβας, αντίστοιχα, παρουσιάζει τους Βρετανούς ως αδίκους και σκληρούς κατακτητές, οι οποίοι δεν αναγνωρίζουν τα δικαιώματα των Κυπρίων. Χρησιμοποιεί έντονη γλώσσα, χαρακτηρίζοντάς τους ανανδρους και υποκριτές, προσπαθώντας να ενισχύσει το μίσος του λαού για τον κατακτητή. Η δαιμονοποίηση του εχθρού στις προκηρύξεις λειτουργεί στρατηγικά, ενισχύοντας την αποφασιστικότητα των αγωνιστών και νομιμοποιώντας τον ένοπλο αγώνα.

#### 4. Ο Λαός: Ψυχικό Σθένος και Αρετή

Ο Υψηλάντης περιγράφει τους Έλληνες ως γενναίους και ευγενείς, αντάξιους των προγόνων τους. Τονίζει πως ο λαός του διαθέτει την ψυχική δύναμη και το θάρρος για να διεκδικήσει την ελευθερία του. Ο Γρίβας, από την πλευρά του, εξυμνεί την αντοχή και την πίστη των Κυπρίων, τονίζοντας πως η αγάπη τους για την πατρίδα και τον Θεό είναι ακλόνητη. Οι περιγραφές αυτές λειτουργούν εμψυχωτικά, αναδεικνύοντας τον λαό ως πρωταγωνιστή της Ιστορίας.

#### 5. Η Σκλαβιά ως Αβάσταχτος Ζυγός

Και οι δύο ηγέτες περιγράφουν τη σκλαβιά ως ατιμωτική και εξαντλητική. Ο Υψηλάντης τονίζει τις καταστροφές και τα δεινά που έχει προκαλέσει η οθωμανική κυριαρχία, ενώ ο Γρίβας αναδεικνύει την καταπίεση και την αδικία του βρετανικού αποικιοκρατικού καθεστώτος. Η απελευθέρωση παρουσιάζεται ως μονόδρομος, και στις δύο περιπτώσεις.

#### 6. Ιστορικές Αναφορές: Το Παρελθόν ως Οδηγός

Ο Υψηλάντης αναφέρεται στους Μαραθονομάχους και τους Σαλαμινομάχους και ο Γρίβας αντλεί έμπνευση από τους ήρωες του 1821. Οι ιστορικές αναφορές λειτουργούν ως κρίκοι που συνδέουν τους δύο αγώνες, ενισχύοντας την εθνική συνέχεια και το αίσθημα χρέους.

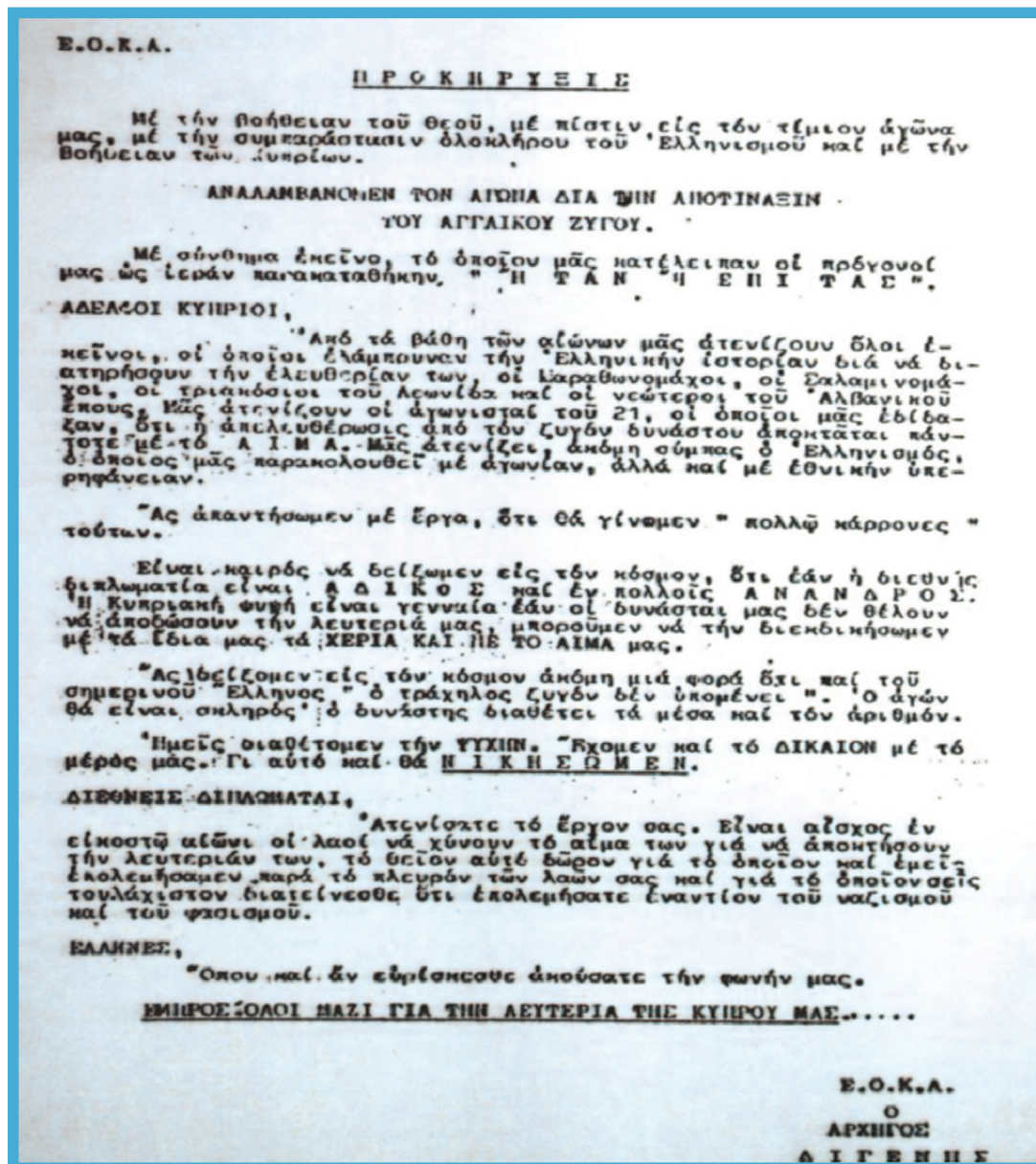
Συμπερασματικά, η ανάλυση των Προκηρύξεων αποδεικνύει πως η δίψα για ελευθερία είναι διαχρονική. Οι δύο ηγέτες μοιράζονται το ίδιο όραμα, παροτρύνοντας τους συμπατριώτες τους να μάχονται για την εθνική τους αξιοπρέπεια.

#### Αλέξανδρος Υψηλάντης (1792-1828)

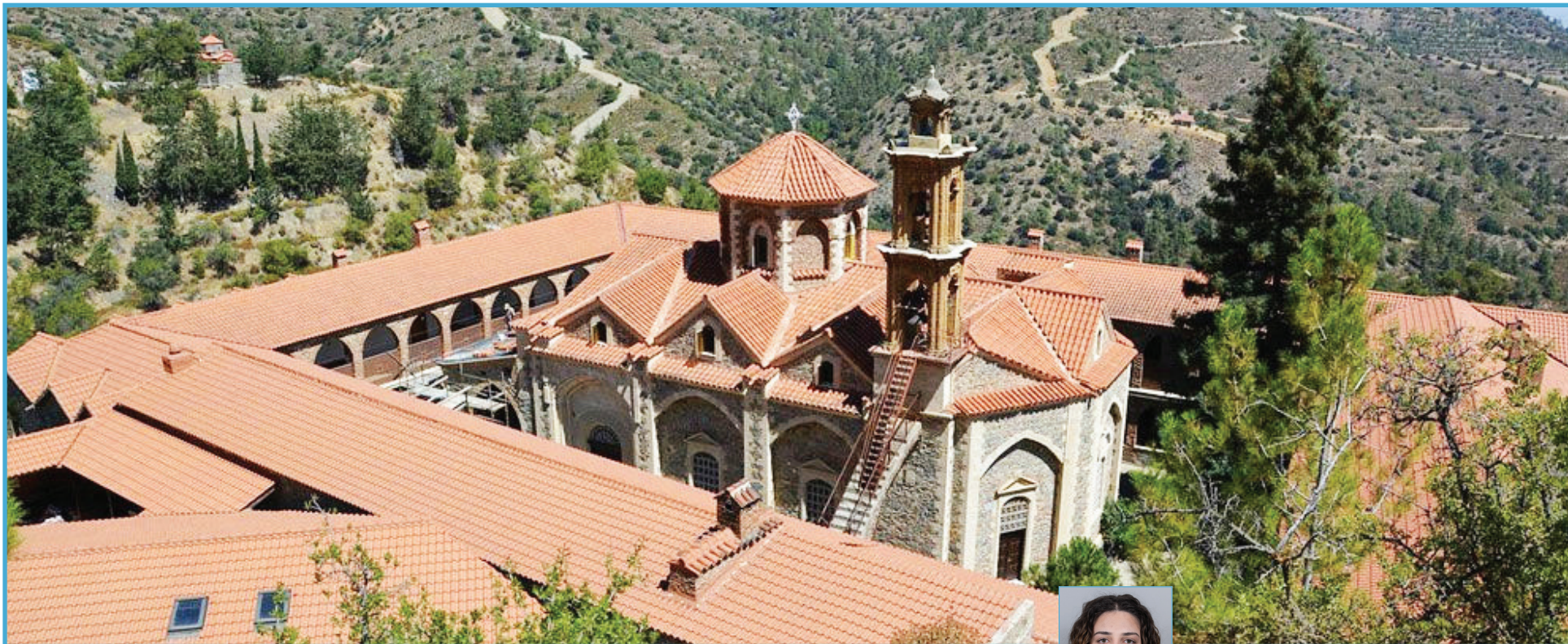
Ο Αλέξανδρος Υψηλάντης γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη την 1η Δεκεμβρίου 1792 και ήταν γιος του ηγεμόνα της Μολδοβλαχίας, Κωνσταντίνου Υψηλάντη. Έλαβε εξαιρετική μόρφωση και διακρίθηκε ως στρατιωτικός. Στη μάχη της Δρέσδης (1813), πολεμώντας κατά του Ναπολέοντα, τραυματίστηκε σοβαρά και έχασε το δεξί του χέρι. Το 1820, ανέλαβε την αρχηγία της Φιλικής Εταιρείας και οργάνωσε το σχέδιο της Ελληνικής Επανάστασης. Στις 24 Φεβρουαρίου 1821, ύψωσε τη σημαία της Επανάστασης στο Ιάσιο, ενώ δημιούργησε τον Ιερό Λόχο. Ωστόσο, στις 7 Ιουνίου 1821, στη μάχη του Δραγατσανίου, οι δυνάμεις του υπέστησαν βαριά ήττα. Μετά την υποχώρησή του, συνελήφθη από τους Αυστριακούς και φυλακίστηκε μέχρι το 1827. Πέθανε στη Βιέννη στις 19 Ιανουαρίου 1828.

#### Γεώργιος Γρίβας (1898-1974)

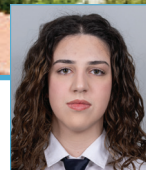
Ο Γεώργιος Γρίβας γεννήθηκε στη Λευκωσία στις 23 Μαΐου 1898 και καταγόταν από το Τρίκωμο Καρπασίας. Φοίτησε στο Παγκύπριο Γυμνάσιο Λευκωσίας και το 1916 εισήχθη στη Σχολή Ευελπίδων. Συμμετείχε στη Μικρασιατική Εκστρατεία (1919) και τιμήθηκε με το Χρυσό Μετάλλιο Ανδρείας. Σπούδασε στην Ελληνική και Γαλλική Ακαδημία Πολέμου, όπου αρίστευσε. Κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, ως ταγματάρχης, υπηρέτησε στο Γενικό Επιτελείο Στρατού και συμμετείχε στη μάχη κατά του Μουσολίνι (1941). Κατά την Κατοχή, ίδρυσε τη φιλοβασιλική οργάνωση Χ. Το 1955, ηγήθηκε της Ε.Ο.Κ.Α., καθοδηγώντας τον απελευθερωτικό αγώνα της Κύπρου (1955-1959) ενάντια στον Βρετανικό ζυγό, με στόχο την Ένωση με την Ελλάδα.







## Ιερά Μονή Μαχαιρά: στα μονοπάτια του Χριστιανισμού, της Ιστορίας και της Θυσίας



από την Άντρια Τόσκα ΣΤ01

**Σ**τις 7 Νοεμβρίου 2024, το Σχολείο μας διοργάνωσε και πραγματοποίησε εκπαιδευτική εκδρομή στον Μαχαιρά, με σκοπό τη γνωριμία με την τοπογραφία και την ιστορία της περιοχής, τόσο του ομώνυμου μοναστηριού όσο και του σημείου όπου θυσιάστηκε για την πατρίδα ο ήρωας της Ε.Ο.Κ.Α. Γρηγόρης Αυξεντίου.

Η Ιερά Μονή Παναγίας του Μαχαιρά είναι ανδρώα και μία από τις πέντε Σταυροπηγιακές Μονές της Εκκλησίας της Κύπρου. Βρίσκεται στο ανατολικό άκρο της οροσειράς του Τροόδους, κοντά στην κορυφή Κιόνια (1.423 μ.), σε υψόμετρο 870 μέτρων, χτισμένη σε μια βουνοπλαγιά που καταλήγει στον χείμαρρο Πεδιαίο. Η Μονή είναι αφιερωμένη στην Παναγία και γιορτάζει στα Εισόδια της Θεοτόκου, στις 21 Νοεμβρίου.

Ένας μοναχός της Μονής ανέλαβε την ξενάγησή μας στον ιερό χώρο και την ενημέρωσή μας σχετικά με την αρχιτεκτονική, την τοπογραφία και την ιστορία της Μονής. Μας εξήγησε ότι η πλήρης ονομασία της είναι Ιερά Βασιλική και Σταυροπηγιακή Μονή του Μαχαιρά και ότι η ιστορία της είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την εικόνα της Παναγίας της Μαχαιριώτισσας.

### Η ιστορία της Ιεράς Μονής Μαχαιρά

Σύμφωνα με την παράδοση, η εικόνα της Παναγίας της Μαχαιριώτισσας είναι έργο του Αποστόλου Λουκά, μία από τις 70 εικόνες που φιλοτέχνησε ο ίδιος. Αρχικά, η εικόνα ονομαζόταν Αγιοσορίτισσα, καθώς σχετιζόταν με την Αγία Σορό της Θεοτόκου, δηλαδή το κιβώτιο που περιείχε τα προσωπικά της αντικείμενα: την Αγία Ζώνη (που σήμερα βρίσκεται στο Άγιον Όρος), το μαφόριο της και την αγία εσθήτα της.

Όταν τον 8ο αιώνα ξέσπασε η Εικονομαχία στο Βυζάντιο, ένας μοναχός, προκειμένου να διαφυλάξει την εικόνα, τη μετέφερε κρυφά στην Κύπρο και την έκρυψε σε ένα σπήλαιο της περιοχής του Μαχαιρά, όπου ασκήτευε. Μετά τον θάνατό του, και καθώς κανείς δεν γνώριζε την ύπαρξή της, η εικόνα ξεχάστηκε, ενώ η είσοδος του σπηλαίου καλύφθηκε από βάτα.

Στις αρχές του 12ου αιώνα, οι μοναχοί της Μονής Αγίου Χρυσοστόμου στον κατεχόμενο Πενταδάκτυλο έβλεπαν κάθε βράδυ ένα φως να εκπέμπεται από το σπήλαιο του Μαχαιρά. Το θεώρησαν θεϊκό σημάδι και αποφάσισαν να μεταβούν στην περιοχή. Όταν έφτασαν, δεν μπορούσαν να μπουν στο σπήλαιο λόγω των πυκνών αγκαθιών, μέχρι που η Παναγία τούς υπέδειξε με θαυμαστό τρόπο ένα μαχαίρι, με το οποίο έκοψαν τα βάτα και βρήκαν την εικόνα. Από το μαχαίρι αυτό, η εικόνα μετονομάστηκε Μαχαιριώτισσα και η περιοχή Μαχαιράς.

Οι τέσσερις πρώτοι μοναχοί που εγκαταστάθηκαν εκεί ήταν οι Άγιοι Νεόφυτος, Ιγνάτιος, Προκόπιος και Νείλος, οι οποίοι ίδρυσαν τη Μονή. Απευθύνθηκαν στον Βυζαντινό αυτοκράτορα Εμμανουήλ Κομνηνό, ο οποίος τους παραχώρησε οικονομική βοήθεια για την ανέγερση της Μονής. Έτσι, η Μονή έλαβε τον τίτλο Βασιλική, ενώ με αυτοκρατορικό προνόμιο ορίστηκε ως Σταυροπηγιακή, δηλαδή αυτοδιοίκητη, χωρίς να υπάγεται στη δικαιοδοσία κάποιου επισκόπου.

Παρά τις καταστροφές που υπέστη η Μονή –με δύο μεγάλες πυρκαγιές το 1530 και το 1892– η εικόνα και οι τυπικοί κανονισμοί λειτουργίας της Μονής, γραμμένοι το 1201 από τον Άγιο Νείλο, σώζονται μέχρι και σήμερα.

### Η θυσία του Γρηγόρη Αυξεντίου

Μετά την ξενάγηση στη Μονή, επισκεφθήκαμε το μουσείο που είναι αφιερωμένο στον ήρωα Γρηγόρη Αυξεντίου. Στη συνέχεια, κατευθυνθήκαμε στο κρησφύγετό του, περπατώντας το μονοπάτι που οδηγεί στην απόκρημνη πλαγιά όπου έδωσε την τελευταία του μάχη. Ο υπεύθυνος του Μουσείου μάς αφηγήθηκε με συγκλονιστικές λεπτομέρειες τα γεγονότα της 3ης Μαρτίου 1957. Ο Γρηγόρης Αυξεντίου, υπαρχηγός της Ε.Ο.Κ.Α., ήταν ο αντάρτης που ταπείνωσε τους Άγγλους κατακτητές με τον ηρωικό του θάνατο. Όταν οι Βρετανοί ανακάλυψαν το κρησφύγετό του, περικύκλωσαν την περιοχή και απαίτησαν την παράδοσή του. Μετά από οκτώ ώρες μάχης, αδυνατώντας να τον καταβάλουν, οι Άγγλοι περιέλουσαν το κρησφύγετο με βενζίνη και το πυρπόλησαν. Ο Σταυραετός του Μαχαιρά, όπως τον αποκάλεσαν, κήκε ζωντανός, αρνούμενος να υποταχθεί.

Συγκλονισμένοι από την αφήγηση και τις εικόνες του Μουσείου, αποχωρήσαμε από τον χώρο με βαθιά συγκίνηση και δέος για τη θυσία του ήρωα.

### Ένα δίδαγμα ζωής

Η εκδρομή στον Μαχαιρά ήταν μια ανεπανάληπτη εμπειρία. Δεν ήταν απλώς μια επίσκεψη σε έναν ιστορικό τόπο, αλλά μια βιωματική μάθηση για την πίστη, την αυτοθυσία και την αγάπη για την πατρίδα. Ο Γρηγόρης Αυξεντίου και όλοι οι ήρωες της Ε.Ο.Κ.Α. μάς δίδαξαν ότι η ελευθερία απαιτεί αγώνα και πως το ήθος, το θάρρος και η αφοσίωση σε υψηλά ιδανικά αποτελούν θεμέλια μιας ελεύθερης κοινωνίας. Φεύγοντας από τον Μαχαιρά, αυτό που κυριάρχησε μέσα μας ήταν η υπερηφάνεια για την ελληνική μας καταγωγή και ο θαυμασμός για το σθένος και το μεγαλείο ψυχής των παλληκαριών της Κύπρου.



## Γρηγόρης Αυξεντίου: Ο ήρωας που εμπνέει τη νέα γενιά



από τη Χρύσω Καλλίνου ΣΤ01

Ο Γρηγόρης Αυξεντίου δεν είναι απλά μια φυσιογνωμία που σημάδεψε τη σύγχρονη ιστορία της Κύπρου. Είναι ένα σύμβολο αντίστασης, θάρρους και αυταπάρνης, ένας ήρωας που με τη θυσία του χάραξε έναν δρόμο φωτεινό για τις επόμενες γενιές. Η νεολαία της Κύπρου, που μεγαλώνει στη σκιά της τουρκικής κατοχής, καλείται σήμερα να εμπνευστεί από το παράδειγμά του και να υπερασπιστεί τα δίκαια του τόπου της με τον δικό της τρόπο.

Ο Γιάννης Ρίτσος, στην ποιητική σύνθεση «Αποχαιρετισμός» (1957), δεν παρουσιάζει τον Αυξεντίου μόνο ως έναν ηρωικό πολεμιστή, αλλά και ως έναν νέο άνθρωπο, που θυσιάστηκε για ένα ιδανικό: την ελευθερία. Μέσα από τους στίχους του Αποχαιρετισμού, αποκαλύπτεται η εσωτερική πάλη του αγωνιστή. Στις τελευταίες του μάλιστα στιγμές, ο Αυξεντίου απευθύνεται στους αγαπημένους του. Ιδιαίτερα συγκινητικά τα λόγια προς τη μητέρα του:

«Άντε, γριά μάνα, μην αρχίσεις τώρα τις κλάψες. -Όχι-»

Έτσι σε θέλω. Ρωμιά. Σου παίρνω λες τη ζωή σου; Σου αφήνω την περφάνεια σου. Δε θα σέ ιδει ο εχθρός καμπουριασμένη. Το ξέρω. Θα πεις:

«Είμαι πέρφανη για το γιο μου, – κάλλιο μια φούχτα τιμημένη στάχτη παρά γονατισμένος ο λεβέντης μου».

Έτσι. Γεια σου, μάνα.»

Ο ήρωας, παρά τη συνειδητή απόφαση να θυσιάσει, δεν παύει να είναι γιος. Αυτή η έντονη ανθρώπινη πτυχή κάνει τη θυσία του ακόμη πιο συγκινητική, καθώς ο Ρίτσος συνδέει τον ηρωισμό με την αγάπη για τους άλλους και το αίσθημα του χρέους.

Η μάχη του στη σπηλιά του Μαχαιρά, στις 3 Μαρτίου 1957, δεν ήταν μόνο μια πράξη αντίστασης ενάντια στον αποικιοκρατικό ζυγό, αλλά ένα μήνυμα προς τις επόμενες γενιές. Ένα μήνυμα ότι η ελευθερία δεν είναι δεδομένη, αλλά κατακτάται με αγώνες και θυσίες. Έτσι, η φωτιά που έκαψε τη σπηλιά και κατέκαψε τον Αυξεντίου είναι ένα κεντρικό σύμβολο στο έργο. Δεν συμβολίζει μόνο τον θάνατο, αλλά και τη μετάβαση από το ανθρώπινο στο αιώνιο. Μέσα από τις φλόγες, ο Αυξεντίου ανυψώνεται ως μια αθάνατη μορφή, σύμβολο αντίστασης και αγώνα για ελευθερία. Η σπηλιά γίνεται ο τόπος, όπου η ανθρώπινη ύπαρξη ενώνεται με το άφθαρτο. Ο Ρίτσος, μέσα από τη λιτή αλλά πυκνή του γραφή, μας δείχνει ότι η θυσία του Αυξεντίου ξεπερνά τα όρια της τραγικότητας και αποκτά έναν λυρικό μεγαλείο.

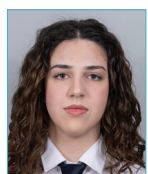
Για αυτούς τους λόγους ο «Αποχαιρετισμός» του Ρίτσου δεν είναι μόνο ένα ποίημα. Είναι μια παρακαταθήκη. Είναι ένα έργο που συνδυάζει την ποίηση με την ιστορία, την ατομική θυσία με το συλλογικό ιδανικό. Μέσα από την ευαίσθητη αλλά δυναμική του γραφή, ο Ρίτσος μάς παραδίδει έναν ύμνο στην ελευθερία, την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την αθανασία των ιδανικών. Και μας θυμίζει, επίσης, ότι η ελευθερία απαιτεί αγώνα και ότι η θυσία του Αυξεντίου δεν πρέπει να μείνει απλώς μια ηρωική σελίδα στην ιστορία, αλλά να αποτελέσει οδηγό για το μέλλον. Οι νέοι της Κύπρου καλούνται να κρατήσουν ζωντανό το παράδειγμα του, να μην αποδεχτούν την κατοχή ως μοίρα και να συνεχίσουν με θάρρος και αποφασιστικότητα την πορεία προς την αποκατάσταση της δικαιοσύνης και της ελευθερίας.

Η φωτιά που έκαψε τη σπηλιά του Μαχαιρά δεν ήταν το τέλος του Αυξεντίου. Ήταν η αρχή της αιώνιας παρουσίας του στη συλλογική μνήμη των Ελλήνων Κυπρίων. Οι νέοι σήμερα έχουν το χρέος να κρατήσουν ζωντανή αυτή τη φλόγα, να θυμούνται ότι η κατοχή δεν είναι μια παγιωμένη κατάσταση, αλλά μια αδικία που πρέπει να ανατραπεί. Με όπλα τη γνώση, την εθνική συνείδηση και τη διεθνή διεκδίκηση, η νέα γενιά μπορεί να συνεχίσει τον αγώνα για μια Κύπρο ελεύθερη και ενωμένη.





# Μάτσειος Διαγωνισμός Δοκιμίου 2024-2025



από την Άντρια Τόσκα ΣΤ01



Ο Κυριάκος Μάτσης υπήρξε μία από τις μεγαλύτερες ηρωικές μορφές του απελευθερωτικού αγώνα της Κύπρου κατά των Άγγλων (1955-1959). Ο Οδυσσέας Ελύτης τον χαρακτήρισε «φωτόδεντρο», έναν ήρωα που «προχώρησε αμείλικτος μέσα στο φως, όπως ο Ιησούς Χριστός. Γνήσιο άλας της γης». Το μεγαλείο της ψυχής του, η αφοσίωσή του στην πατρίδα, η αδιαπραγμάτευτη πίστη του στα ελληνοχριστιανικά ιδεώδη, καθώς και το θάρρος και η γενναιότητά του, τον καθιέρωσαν ως σύμβολο αυταπάρνης και αντίστασης. Η ακλόνητη στάση του απέναντι στα βασανιστήρια που υπέστη και η υπέρτατη αυτοθυσία του τον οδήγησαν στην αθανασία, κατατάσσοντάς τον στους μεγάλους ήρωες της Κύπρου.

Γεννήθηκε στο χωριό Παλαιχώρι της επαρχίας Λευκωσίας, στις 23 Ιανουαρίου 1926. Το 1946 εισήχθη στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, όπου σπούδασε γεωπονία. Αποφοίτησε το 1952 και, επιστρέφοντας στην Κύπρο, εργάστηκε ως γεωπόνος στην Αμμόχωστο. Από τα πρώτα χρόνια της επαγγελματικής του σταδιοδρομίας, εντάχθηκε στην «Παναγροτική Ένωση Κύπρου», υπερασπιζόμενος τα δικαιώματα των αγροτών και αγωνιζόμενος για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους.

Η Παγκύπρια Ένωση Γεωπόνων, αναγνωρίζοντας τη συμβολή του Κυριάκου Μάτση τόσο ως ήρωα όσο και ως επιστήμονα, καθιέρωσε τον «Μάτσειο Διαγωνισμό Δοκιμίου». Ο Διαγωνισμός στοχεύει στην ευαισθητοποίηση των νέων σε θέματα παιδείας και έχει καθιερωθεί ως θεσμός στο Απεήτειο Γυμνάσιο Αγρού.

Για το σχολικό έτος 2024-2025, ο διαγωνισμός διεξήχθη στις 31 Οκτωβρίου 2024, με θέμα: «Δύο βασικές λειτουργίες της εκπαίδευσης είναι η κατάκτηση της γνώσης και η διαμόρφωση της προσωπικότητας των νέων. Με βάση αυτό το πλαίσιο, ποια είναι, κατά τη γνώμη σας, τα κύρια προβλήματα της σύγχρονης εκπαίδευσης και ποιες δράσεις θα προτείνατε, ως ενεργός μαθητής, για τον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος;» Στον Διαγωνισμό συμμετείχαν 18 μαθητές και μαθήτριες ΣΤ τάξης (Γ' λυκείου).

Η Επιτροπή Αξιολόγησης, μετά από μελέτη και αξιολόγηση των συμμετοχών και την επικύρωση των αποτελεσμάτων από τον Καθηγητικό Σύλλογο του Απεήτειου Γυμνασίου Αγρού, στην 6η πράξη του, ημερομηνίας 13 Νοεμβρίου 2024, αποφάσισε την απονομή των ακόλουθων βραβείων:

- Το Α' Βραβείο, που συνοδευόταν από χρηματικό έπαθλο €1000, απονεμήθηκε στη Φυντανή Αναστασία, Στ1.

- Το Β' Βραβείο, που συνοδευόταν από χρηματικό έπαθλο €600, απονεμήθηκε στην Τόσκα Άντρια, Στ1.

- Το Γ' Βραβείο, που συνοδευόταν από χρηματικό έπαθλο €400, απονεμήθηκε στη Σολωμού Νικολίνα, Στ1.

Η απονομή των Βραβείων πραγματοποιήθηκε στην παρουσία της πολιτικής και θρησκευτικής ηγεσίας του νησιού, στο Παλαιχώρι, στις 17 Νοεμβρίου 2024, σε ειδική εκδήλωση που διοργανώθηκε μετά το ετήσιο μνημόσυνο του ήρωα Κυριάκου Μάτση.





## ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

**κ. Τζόζη Χριστοδούλου,**  
**Επίτροπος Ισότητας των Φύλων**  
(συνέχεια από σελ. 13)

**-Ποια είναι η κατάσταση όσον αφορά στο μισθολογικό χάσμα μεταξύ ανδρών και γυναικών στην Κύπρο;**

-Το χάσμα αμοιβών στη χώρα μας κυμαίνεται γύρω στο 10%, που είναι χαμηλότερο από το μέσο όρο της ΕΕ. Η ρύθμιση του κατώτατου μισθού αποτέλεσε σημαντική εξέλιξη, η οποία είχε αντίκτυπο σε σημαντικό αριθμό γυναικών, καθώς τα «γυναικοκρατούμενα» επαγγέλματα συνήθως αμείβονται χαμηλότερα. Η κυβέρνηση προβαίνει, επίσης, σε ενέργειες, για να υπάρξει μισθολογική διαφάνεια, η οποία θα συμβάλει και αυτή σημαντικά στην αντιμετώπιση μισθολογικών ανισοτήτων καθώς και στη μείωση του χάσματος αμοιβών και συντάξεων.

**-Υπάρχουν προγράμματα ή πρωτοβουλίες που στοχεύουν στην πρόληψη της έμφυλης βίας και των διακρίσεων;**

-Το κυριότερο όπλο κατά της βίας είναι η ενημέρωση της κοινωνίας, η ενδυνάμωση των γυναικών και η προώθηση της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών. Η βία κατά των γυναικών πηγάζει από σχέσεις εξουσίας μεταξύ ανδρών και γυναικών και κοινωνικές αντιλήψεις που επικρατούν στην παγκόσμια κοινωνία εδώ και εκατοντάδες χρόνια. Το Γραφείο μας, σε συνεργασία με το Υπουργείο Δικαιοσύνης, που είναι αρμόδιο για θέματα αντιμετώπισης της βίας, υλοποιεί ενημερωτικές εκστρατείες και άλλες δράσεις στο πλαίσιο της πρόληψης του φαινομένου. Επίσης ο συντονιστικός φορέας για τη βία κατά των γυναικών και την ενδοοικογενειακή βία υλοποιεί δράσεις όπως εκπαιδεύσεις λειτουργών πρώτης γραμμής (νοσηλευτών σε αυτή την περίπτωση) ώστε να γίνεται έγκαιρη αναγνώριση των θυμάτων. Πρόσφατα, ο Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως εξήγγειλε και βρίσκεται προς υλοποίηση η εφαρμογή «ελπίς» που δίνει τη δυνατότητα σε θύματα ενδοοικογενειακής βίας να ενημερώνουν αμέσως την Αστυνομία για επείγοντα περιστατικά, σε περίπτωση που αδυνατούν να επικοινωνήσουν τηλεφωνικώς ή να μεταβούν σε αστυνομικό σταθμό. Στενός συνεργάτης του κράτους είναι ο Σύνδεσμος για την Πρόληψη και την Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια (ΣΠΑΒΟ), ο οποίος, πέραν της στέγασης θυμάτων, παρέχει σε πολίτες και θύματα βίας συμβουλευτική καθοδήγηση, όπως εξάλλου και το Γραφείο Επίτροπου για τα Δικαιώματα

του Παιδιού και το Συμβούλιο Εφαρμογής της Εθνικής Στρατηγικής για την Καταπολέμηση της Σεξουαλικής Κακοποίησης και Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας με την επωνυμία «Φωνή».

Αναφορικά με την εξάλειψη των διακρίσεων μεταξύ γυναικών και αντρών σε όλο το φάσμα της ζωής, έχουμε διαμορφώσει και υλοποιούμε, σε συνεργασία με όλα τα Υπουργεία και Υφυπουργεία, την Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των Φύλων, ακριβώς με στόχο την ενδυνάμωση των γυναικών και την εξάλειψη ανισοτήτων που δημιουργούν οι παγιωμένες αντιλήψεις και τα στερεότυπα που ανέφερα προηγουμένως. Οι δράσεις μας καλύπτουν όλους τους τομείς δραστηριότητας, είναι συγκεκριμένες και με καθορισμένα χρονοδιαγράμματα.

Στόχος όλων των δράσεων μας είναι η ενίσχυση της ισότιμης πρόσβασης γυναικών και ανδρών σε ευκαιρίες σε όλους τους τομείς.

**-Πώς συμβάλλει η κυπριακή νομοθεσία στην προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών και την προώθηση της ισότητας των φύλων;**

-Η αρχή της αλλαγής της κουλτούρας γίνεται με νομοθεσίες, αφού αυτές καθορίζουν τι είναι επιτρεπτό και τι όχι. Η Κύπρος κατέχει μια πολύ καλή νομοθετική εργαλειοθήκη με συγκεκριμένους νόμους που προστατεύουν τα δικαιώματα των γυναικών και προάγουν την ισότητα των φύλων, συμπεριλαμβανομένου του νόμου για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας. Ο νόμος αυτός καθορίζει τις μορφές βίας, που περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη φυσική, ψυχολογική και οικονομική βία και τη σεξουαλική παρενόχληση. Καθορίζει, επίσης, συγκεκριμένες χρηματικές ποινές ή ποινές φυλάκισης σε περίπτωση καταδίκης. Έχουμε, επίσης, τον νόμο κατά του σεξισμού και του διαδικτυακού σεξισμού, ο οποίος επίσης είναι σαφής. Το μεγάλο στοίχημα είναι στη συνεχή και συστηματική προσπάθεια για ενημέρωση που αφορά στην προώθηση της ισότητας και των σχετικών νόμων.

**-Ποιο μήνυμα θα θέλατε να στείλετε στους νέους της Κύπρου σχετικά με την ισότητα των φύλων και τη σημασία της στη σύγχρονη κοινωνία;**

-Το κυριότερο μήνυμα που θέλω να μεταφέρω στους νέους και στις νέες μας είναι να αντιληφθούν πως, με την διασφάλιση της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών, η κοινωνία μπορεί να είναι δικαιότερη και να προοδεύσει πραγματικά, κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά. Όλοι και όλες, άντρες και γυναίκες, έχουν ρόλο και συμβολή στην αποδόμηση των στερεοτύπων, στην ελεύθερη, ενημερωμένη επιλογή επαγγελματιών και στο δικαίωμα σε ισότιμη μεταχείριση και πρόσβαση σε ευκαιρίες, μακριά από στερεότυπα στη βάση του φύλου. Η επίτευξη ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών απαιτεί αλλαγή κουλτούρας και αυτό δεν είναι εφικτό χωρίς επιμονή και σκληρή δουλειά, σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο.





# Η ανάγκη για **οικολογική** συνείδηση και **συλλογική** δράση

από την Αυγουστίνα Αυγουστή Ε02

Το εκπαιδευτικό σύστημα οφείλει να προωθεί την οικολογική συνείδηση από μικρή ηλικία, ώστε η προστασία του περιβάλλοντος να γίνει τρόπος ζωής. Η προστασία του περιβάλλοντος δεν είναι επιλογή, αλλά αναγκαιότητα για την επιβίωση του ανθρώπινου είδους και του πλανήτη.

**Η** συζήτηση γύρω από το οικολογικό πρόβλημα γίνεται ολοένα και πιο έντονη στις μέρες μας, καθώς οι επιπτώσεις της ανθρώπινης δραστηριότητας στο περιβάλλον είναι πλέον αδιαμφισβήτητες. Είναι, λοιπόν, απαραίτητο να αναδειχθεί το ζήτημα με μεγαλύτερη λεπτομέρεια, ώστε να κατανοηθεί η σοβαρότητά του και να ληφθούν άμεσα μέτρα για τον περιορισμό των καταστροφικών συνεπειών.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι καθημερινές επιλογές του σύγχρονου ανθρώπου επιβαρύνουν σημαντικά τη φύση. Η αλόγιστη χρήση χημικών προϊόντων, όπως καθαριστικά, σπρέι και αρώματα, επιβαρύνει την ατμόσφαιρα και το υδάτινο περιβάλλον. Παράλληλα, στον τομέα της γεωργίας, η χρήση χημικών λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων επιβαρύνει τα οικοσυστήματα. Ταυτόχρονα, η ρύπανση από απορρίμματα, η ανεξέλεγκτη απόρριψη πλαστικών στις θάλασσες και η απουσία επαρκών μηχανισμών βιολογικού καθαρισμού στα βιομηχανικά απόβλητα μειώνουν δραματικά την ανθεκτικότητα του περιβάλλοντος. Επιπλέον, η υπερβολική χρήση κλιματιστικών και οχημάτων εντείνει την τρύπα του όζοντος, επιταχύνοντας την κλιματική αλλαγή. Όλες αυτές οι πρακτικές υπονομεύουν την ισορροπία της φύσης και απειλούν τη βιωσιμότητα του πλανήτη.

Η άναρχη αστικοποίηση αποτελεί έναν ακόμα σημαντικό παράγοντα περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Η συνεχής επέκταση των πόλεων εις βάρος του φυσικού περιβάλλοντος οδηγεί στην αποψίλωση δασικών εκτάσεων για την κατασκευή υποδομών, δρόμων και κτηρίων. Παράλληλα, τα περιστατικά εμπρησμών με σκοπό την οικοπεδοποίηση των δασών καταστρέφουν πολύτιμους πνεύμονες πρασίνου, επιδεινώνοντας ακόμη περισσότερο την κατάσταση.

Ο τρόπος ζωής των σύγχρονων κοινωνιών απομακρύνει τον άνθρωπο από τη φύση, μετατρέποντάς τον σε εκμεταλλευτή της. Αυτό έχει

ως αποτέλεσμα τη διατάραξη της οικολογικής ισορροπίας, την απώλεια ειδών της πανίδας και της χλωρίδας, καθώς και την αύξηση ακραίων καιρικών φαινομένων, που επηρεάζουν δραματικά τη ζωή μας. Η ανάγκη για αποκατάσταση της σχέσης του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον είναι πλέον ζήτημα επιβίωσης.

Το οικολογικό πρόβλημα δεν γνωρίζει σύνορα· αποτελεί μια παγκόσμια κρίση που απαιτεί διεθνή συνεργασία. Οι κυβερνήσεις οφείλουν να εφαρμόσουν κοινές περιβαλλοντικές πολιτικές, να θεσπίσουν αυστηρούς νόμους για τη μείωση της ρύπανσης και να επιβάλουν κυρώσεις σε κράτη και επιχειρήσεις που παραβιάζουν περιβαλλοντικούς κανόνες. Είναι απαραίτητο να προτάξουν το συλλογικό καλό έναντι του στενά εννοούμενου εθνικού συμφέροντος, προκειμένου να διασφαλίσουν έναν βιώσιμο πλανήτη για τις επόμενες γενιές.

Βασικός πυλώνας για τη διαμόρφωση μιας περιβαλλοντικά υπεύθυνης κοινωνίας είναι η παιδεία. Το εκπαιδευτικό σύστημα οφείλει να προωθεί την οικολογική συνείδηση από μικρή ηλικία, ώστε η προστασία του περιβάλλοντος να γίνει τρόπος ζωής. Μέσω βιωματικών δράσεων, όπως περιβαλλοντικές εκδρομές, αναδασώσεις, καθαρισμοί ακτών και συνεργασία με οικολογικές οργανώσεις, οι μαθητές μπορούν να αποκτήσουν ουσιαστική σχέση με τη φύση και να γίνουν συνειδητοποιημένοι πολίτες.

Συμπερασματικά, είναι ξεκάθαρο ότι η περιβαλλοντική κρίση είναι αποτέλεσμα της ανθρώπινης αμέλειας και των σύγχρονων καταναλωτικών συνθηκών. Παρόλα αυτά, υπάρχει ακόμα χρόνος για αλλαγή, εφόσον όλοι –πολίτες, κυβερνήσεις και εκπαιδευτικοί φορείς– αναλάβουν δράση με υπευθυνότητα και ευαισθησία. Η προστασία του περιβάλλοντος δεν είναι επιλογή, αλλά αναγκαιότητα για την επιβίωση του ανθρώπινου είδους και του πλανήτη.

